

Eilhard Lubin Martin Hallervord

De Causa Peccati. Tractatio Theologica, Ad Theologos Augustanae Confessionis in Germania

Rostochii, 1607

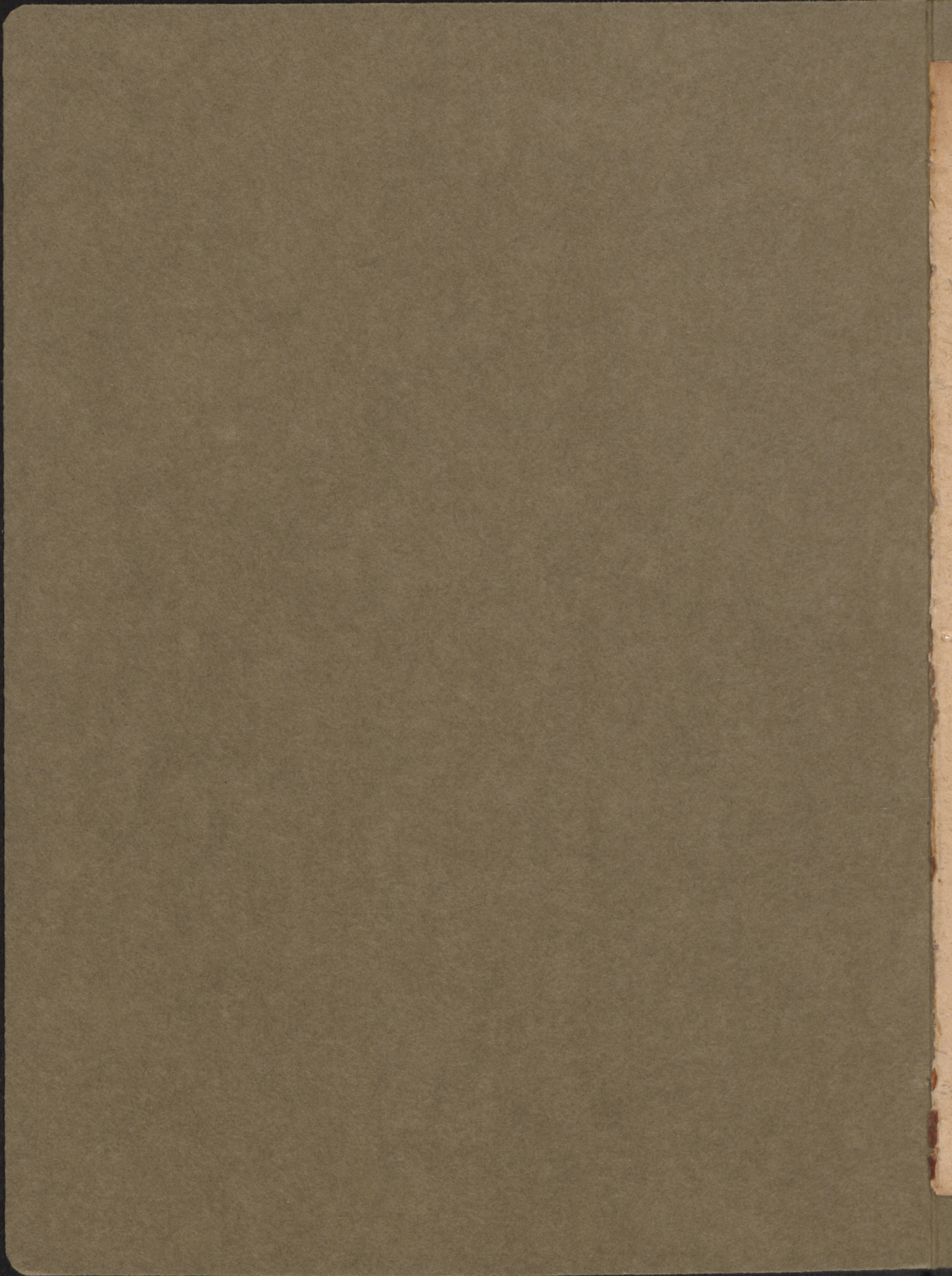
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn756514754>

Druck Freier Zugang

Z. u. - theol 1607 Lubin, Erhard 16

13

DE CAUSSA
PECCATI.

TRACTATIO THEOLO-
GICA,

Ad Theologos Augustanæ
Confessionis in Ger-
maniâ,

AUCTORE
EILHARDO LUBINO

Professore Theologiæ publico in
Acad. Rostochiensî.

ROSTOCHII

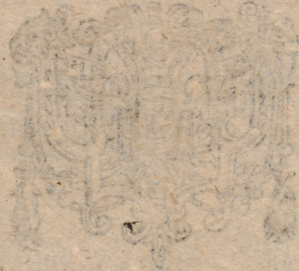
Anno M. DC. VII.

1607.

DE CAUSA
P E C C A T I

TRACTATIO THEOLO
GICA

Ab Theologos Augustinus
Confessionis in Ger

ROSTOCHII
MDCCLII

Reverendis, Clarissimis, & Præ-
stantissimis Viris, verbi DEI Professo-
ribus in Academijs

LIPSENSI, GRYPHISWALDENSIS, TÜBIN-
GENSI, VITEBERGENSI, FRANCO-
FVRTENSI, JENENSI, HELMSTA-
DIENSI, &c. *Adeoq̃.*

*Omnibus genuina Augustana Confessionis
Adsertoribus Theologis,*

Dominis meis Parentum ac Fratrum loco in CHRISTO
JESU reverenter colendis & observandis,
Salutem.

*N*ovum, & fando hætenus inaudi-
tum est, Reverendi & præstantissimi
Theologi, & insolens prorsus quod
facio, dum exiguas & viles hæc
meas pagellas vobis inscribo, quibus nihil nisi
præclarum, exactè elaboratum, & numeris suis
absolutum offerri debere non ignoro. Et tamen
hoc, quod facio, diu est quod expetivi facere, &
quod, quo minus vel ante annum, & plus eo, à
me factum sit, per me utiq̃, minimè stetit. Ignosci-
te rei novitati & insolentia, & audacia mea,
A 2 quam

quam minimè familiarem mihi, necessitas exprimit, nemini, ut opinor vestrum ignorata. Neque enim opus est vobis exponi, quod toti orbi Christiano innotuit. Triennium jam est, quod sanctam Theologiam publicè profiteor, & toleror in Academia Rostochiensi, qua ob Fidei & Religionis sinceritatem, & Confessionis Augustanae sincerè Lutheranae adsertionem semper apud omnes optimè audijt; Et interim toto jam biennio & amplius Calvinismi insimulatus sum ob libellum quendam Philosophicum de causâ & naturâ mali ante septennium à me editum. Unde adversarij mei & titulum & materiam adversi alicujus scripti adversus me scribendi, rapuerunt. In libro illo meo plurima contineri, qua nec simplicitatem piscatoriam, nec sanorum verborum formam, qualem verbum Dei requirit, respiciant, res & veritas ipsa eloquitur, & ego ipse jam dudum etiâ à nullo monitus ultrò sensi, notavi, & confessus sum. Nec mirum. Neque enim qua ex purissimo verbi Dei fonte haurienda sunt, ex turbatis corrupta rationis rivulis, aut impuris Philosophorum cisternis, (unde mihi pleraquæ omnia in Phosphoro meo hausta esse liber ipse testatur)

quam minimè familiarem mihi, necessitas exprimit, nemini, ut opinor vestrum ignorata. Neque enim opus est vobis exponi, quod toti orbi Christiano innotuit. Triennium jam est, quod sacrosanctam Theologiam publicè profiteor, & toleror in Academia Rostochiensi, quae ob Fidei & Religionis sinceritatem, & Confessionis Augustanae sincerè Lutheranae adsertionem semper apud omnes optimè audijt; Et interim toto jam biennio & amplius Calvinismi insimulatus sum ob libellum quendam Philosophicum de causâ & naturâ mali ante septennium à me editum. Vnde adversarij mei & titulum & materiam adversi alicujus scripti adversus me scribendi, rapuerunt. In libro illo meo plurima contineri, quae nec simplicitatem piscatoriam, nec sanorum verborum formam, qualem verbum Dei requirit, respiciant, res & veritas ipsa eloquitur, & ego ipse jam dudum etiâ à nullo monitus ultrò sensi, notavi, & confessus sum. Nec mirum. Neque enim quae ex purissimo verbi Dei fonte haurienda sunt, exturbatis corrupta rationis rivulis, aut impuris Philosophorum cisternis, (unde mihi pleraquae omnia in Phosphoro meo hausta esse liber ipse testatur)

statur) depromi possunt. Quaedam in eo errata
mea, quaedam incommode, & minus distinctè di-
cta jamdudum ipse deprehendi: Illa omnia ad hec
quatuor potissimum revocari possunt. Quorum
primum de Fornicatione Samsonis incautè à me
allegatum, & ut verbo dicam, non rectè. Alter-
rum de necessitate mali, ubi Philosophicè scribens
Philosophorum vestigia incautè secutus sum,
quorum nemo de necessitate rectè aut sensit aut
scripsit unquam. Nimirum ubi inter alia illa,
propter quæ Deus mala fieri permittit, ma-
lorum efficacem, & necessariò quasi agentem cau-
sam esse, perperam putavi. Quæ in Theologiâ
minimè toleranda lubens reijcio. Imò verò dâno
& detestor. Tertiū est, quod malum nihil appello.
Vbi si distinctiùs locutus fuisset de nihilo negati-
vo & privativo, (quam distinctionem notissi-
mam quemq; de suo ad libri mei lectionem allatus-
rum sperabam) fortè offendissem neminem. Neq;
enim aliud volui, quam peccatum & malum ni-
hil privativum esse, (quamvis ex verbi Dei &
Theologorum sententiâ non mera sit privatio, ut
in hoc tractatu meo exprimere conatus sum) &
esse in illis, quæ ex nihilo creata sunt, quando De-

statur) depromi possunt. Quaedam in eo errata
mea, quaedam incommode, & minus distinctè di-
cta jam dudum ipse deprehendi: Illa omnia ad hæc
quatuor potissimum revocari possunt. Quorum
primum de Fornicatione Samsonis incautè à me
allegatum, & ut verbo dicam, non rectè. Alte-
rum de necessitate mali, ubi Philosophicè scribens
Philosophorum vestigia incautè secutus sum,
quorum nemo de necessitate rectè aut sensit aut
scripsit unquam. Nimirum ubi inter alia illa,
propter quæ Deus mala fieri permittit, ma-
lorum efficacem, & necessariò quasi agentem cau-
sam esse, perperam putavi. Quæ in Theologiâ
minimè toleranda lubens reijcio. Imò verò dāno
& detestor. Tertiū est, quod malum nihil appello.
Vbi si distinctiùs locutus fuisset de nihilo negati-
vo & privativo, (quam distinctionem notissi-
mam quemq; de suo ad libri mei lectionem allatu-
rum sperabam) fortè offendissem neminem. Neq;
enim aliud volui, quam peccatum & malum ni-
hil privativum esse, (quamvis ex verbi Dei &
Theologorum sententiâ non mera sit privatio, ut
in hoc tractatu meo exprimere conatus sum) &
esse in illis, quæ ex nihilo creata sunt, quando De-

um deserunt. Hac sententia est Augustini contra
Manicheos, quam ego suo auctori relinquo,
& vestro, Ecclesia, iudicio. Quartum deniq;
in illo, cum dico, quod, si Deus furtiva & alia ma-
la hominum opinione injustissima, cuius imperaret,
illa non esse mala. Vbi verba quidem du-
riora videntur, de sententiâ meâ vos iudicate,
qua haec est: quod spoliatio à Deo Israelitis im-
perata, qua opinione hominum furtum videri po-
tuerit, non furtum neq; peccatum fuerit, nec ra-
tione Dei imperantis, nec ratione Israëlitarum
imperata peragentium. Nunquam enim ego aut
scripsi aut sensi à Deo quenquam ad aliquid im-
pelli posse, quod ratione ipsius hominis impulsu
peccatum sit. Hoc autem docet Calvinus, quod
ex libro meo nullis unquam tormentis extorque-
ri poterit. Haec & plura alia in libello meo, qua
partim rejicio, partim distinctius declaro, vestro
iudicio ac censura submitto. Omnia autem illa
sic scripsi in tractatu illo meo Philosophico, ut
ad sensum meum de omnibus sustinuerim, semper
ius addendi, demendi, mutandi, emendandi li-
berum & saluum mihi relinqui postulaverim,
Sacrosanctum verbum DEI & Ecclesiam sem-
per ex-

per exceperim, neq; quidquam dictum aut ratum
esse voluerim, quod verbo DEI, aut Sacrosanctæ
DEI Ecclesia aut repugnet, aut non consentiat:
petens candidè mihi impertiri, si quisquam quid
rectiùs illis noverit, promittens neminem tam
promptum fore ad monendum, quàm me ad mu-
tandum. Iam vero ecquid adversarius meus,
qui hanc meam petitionem & promissionem in
libello illo meo legere & poterat & debebat, mihi
illud præstiterit, quod sibi à me fieri cupivisset, &
me candidè, amicè, & Christianè admonuerit,
Vos reverendi & præstantissimi viri, quos Deus
Ecclesia sua præfecit, aestimate & judicate. Vos
inter nos æqui iudices & arbitri sedete, quorum
censuræ, iudicio & arbitrio, eâ quâ par est reve-
rentiâ me & omnia mea subyicio ac submitto. Vos
me ut Paulus jubet μη̄ ως ἐχθροὺ ἠγαποῦτε, ἀλλὰ ὡς ἀδελφοὺς, non ut inimicum ducite, sed ut fra-
trem admonete, quod quo quisq; fecerit liberiùs
& candidiùs, eò mihi fuerit gratius. Et experie-
tur, quisquis mei periculum facere voluerit, Lu-
bino nihil gratius unquam fuisse, quàm à bonis
moneri & erudiri. Et hac una me causâ impu-
lit, ut hanc meam de causâ peccati tractatio-
nem

nem, vobis inscriberem, hoc est vestro iudicio exponerem. Nimirum meâ hâc inscriptione nihil aliud quarens quam hanc meam de peccati causâ sententiam vestro iudicio comprobare, & vobiscum in unitate fidei & Religionis quamdiu vixero, constanter consentire, conspirare, & perseverare. Quod si cui, vel hoc tractatu meo, vel alijs à me editis, nondum est satisfactum, quid porrò à me fieri æquum sit significet, patebit me nihil magis in votis habere, quam omnibus bonis, quantum potest satisfacere, & Ecclesiæ DEi me & omnia mea comprobare. Quod si quis vestrum me litteris suis non monuerit, illum tacito suo iudicio, suffragio & favore benevolo mihi meaq; causâ accessisse arbitrabor. Bene & feliciter valete, Et Ecclesiâ Iesu Christi diu & salubriter docete, ad Dei gloriam & multorum salutem. Rostoch. 20. Maij Anno 1607.

V. R. & Pr.

Observantifs.

E. Lubinus.

DE CAVSSA
PECCATI, TRACTA
TIO THEOLOGICA,

*Anniversaria Disputationis loco
publicè proposita,*

DE QVA
IUVVANTE DEO,

PRÆSIDE

EILHARDO LVBINO, SS. Th. D.

& Professore ordinario,

Respondebit

M. MARTINVS HALLERVORDIVS

Osnaburgensis V Vestphalus.

In Auditorio magno Die 20. Maj.

I.

DISPUTATIO de causâ peccati in mundo omnium anti-
quissima est, quæ multis omnino sæculis Ecclesiam DEI va-
rie turbavit. De quâ Theologicè ex verbo DEI disser-
turi; Deum oramus, ut nos in veritate suâ dirigat.

2. Antequam verò de Peccati causâ inquiramus, prius,
ut ordine procedamus, inquirendum videtur, An sit, & Quid sit, ne, quod
absurdum est, rei vel non existentis, vel saltem ignotæ originem videamur
inquirere.

3. Peccatum an sit inter Christianos nemo dubitare poterit, qui verbum
DEI evolvet, & suam naturam & vitam penitus inspicere dignabitur,
Cum vel profani homines ex luce natura observarint in omnibus mundi
partibus admirabilem ordinem & concentum: solum verò hominem exor-
bitare, & præ reliquis in mundo animantibus malum pariter & miserum
esse.

4. Quamvis autem Ethnici quid & unde peccatum esset ignoraverint,
uticunq; tamen natura sua pravitatem, & inde emanans omnium malorum
diluvium notarunt. Unde quidam exclamat:

Φεῦ πῶς πονηρόν ἐστὶν ἀνθρώπου φύσις τὸ σύνολον.

Lycurgus.

Natura, vah: humana quàm profus mala est!

Et aliter.

Cicero.
Menan-
der.

O me nunquam sapientem!

Alius verò inquit

Ἀμαρτάνειτε καὶ σοφῆ σοφώτερος.

Peccat etiam vel sapiente sapientior.

Pfal. 103.

v. 30.

Pfal. 104.

v. 9. 19. 20

Gen. 6. v. 5.

5. Verbum DEI autem peccati in homine enormitatem longè liquidissi-
mè ostendit. Nempe quod angeli faciant verbum Dei, quod sol occasum
suum agnoscat, quod terra maneat in suâ stabilitate, quod montes adscen-
dant, quod aqua suis terminis immoretur, quod nix, grando, & procelle fa-
ciant ejus verbum, &c. Quod contra viderit DEUS augescere maliti-
am hominis in terrâ; & omne figmentum & cogitationes cordis ejus, tan-
tummodo malum esse omni tempore.

6. Nimirum scriptura sacra ubiq; humani generis peccata indigetat,
osten-

ostendens quomodo omnes homines in Adamo in peccatum lapsi, in Christo Rom. 5.
à peccatis liberentur. Vbi lex per Moſen data peccati atrocitatem demon- v. 12.
ſtrat: Et gratia & veritas in Evangelio de Christo patefacta nos à peccato Ioh. 1. v. 17.
absolvit. Ad quod destruendum filium DE I in mundum venire, hominem
fieri, pati ac mori oportuit.

7. Nos ergo Christiani verbo DE I docti de peccatorum magnitudine,
non solum novimus, quod homo nemo sit justus in terrâ qui bonum faciat, &
non peccet; quod nemo sit justus & ne unus quidem; quod omnis homo sit
mendax; quod à peccatis nemo liber sit, ne si ad unum diem sit vita ejus:
quod justus etiam pro remissione peccatorum orare opus habeat: adeoque
in quibus peccatis nati sumus omnes, quotquot ex carne, sanguine, & libidi-
ne viri naturaliter concepti & nati sumus, naturâ filij iræ sub æterna con-
demnationis reatu, nisi per Christum liberemur:

8. Verum etiam novimus horum malorum omnium fontem & fomitem,
primorum nempe parentum lapsum. Nimirum quod per unum hominem
peccatum in mundum intraverit, in quo omnes peccaverunt, etiam infan-
tes, qui ad similitudinem transgressionis Adami non peccaverunt.

9. Est autem peccatum in genere ἀνομία, sive defectus à lege, in quâ
DEUS voluntatem suam expreſſit. Et est duplex: Originale, quod est
carentia justitiæ originalis, quæ ante lapsum in homine creata per lapsum
amissa est, quæ fuit in mente pura DE I agnitio, in voluntate sincerus DE I
amor: præterea prava inclinatio ad malum. Actuale, quod est adfectus
cogitatio, dictum, & factum contra legem DE I.

10. Ut autem de peccati Originalis causâ primò agamus, considera-
tur illa carentia non solum in defectu boni, sed etiam in successione contra-
rii mali, in quantum non solum abest quod adesse debuit, verum etiam
adest, quod adesse non debuit. Neque enim solum mens caret DE I co-
gnitione, sed insuper etiam se adversus cognitionem DE I extollit, & ho- 2. Cor. 10
ſtiliter illi reluctatur: Et in voluntate non solum abest amor DE I, sed & v. 5.
adest insuper odium DE I, & inimicitia adversus DEUM. Rom. 8.

11. Neque enim solum homo per lapsum à DEO averſus est, sed insu- v. 7.
per etiam ei adversus, instar perjuri militis, qui non solum ab imperatore
suo defecit, sed eundem etiam insuper oppugnat: Et instar morbi, qui non
solum est defectus temperamentis in humoribus, sed insuper etiam prava di-
ſpoſitio, sanitatem & vitam corporis oppugnans.

12. Sic Diaboli defecerunt à DEO, non solum quando in veritate non
stete-

steterunt, sed & insuper quando hostes & calumniatores DEI & veritatis sunt facti: Et cum non solum non sunt cum DEO, sed & sunt contra Deum. Unde Salvator noster: Qui non, inquit, est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit.

Matth. 12. v. 30.
Luc. 11. v. 23.

13. Et veluti Iustitia reparatio non solum consistit in peccati & maledictionis absolutione, sed etiam in contrarij boni, justitie & vitæ imputatione & collatione: Sic originalis illa Injustitia non solum consideratur in nudâ carentiâ originalis Iustitie: verum etiam in pertinaci contumaciâ pravi habitus, vitiosa inclinationis & dispositionis, qua inclinât ad malum; & in pravam actum, in odium & contentum DEI erumpere potest.

14. Quamvis autem corruptum pomum à putredine, corpus à morbo, caro à leprâ, substantiâ & naturâ ab inherente malitiâ omnino distinguenda sint: Hac tamen pertinax malitia, & tenacissimè inherens pravitas humanam naturam penitissimè invasit, sic ut in illâ nulla sit pars, nulla, ut sic loquar, partis fibra, quam hac *ἀμαρτία ἐπιπέσει* & hujus morbi contumacia penitissimè inherens non intimè occupaverit.

15. Hæc, alterius aliâs disputationis, hic tantum propter peccati genus cõstituentum dicuntur, quod consideratur, non in simplici defectu, aut nudâ otiosâq; carentiâ, sed in pravâ concupescentiâ, qua est quidam quasi positivus habitus inclinans ad malum. Et hæc consideratione est quasi duplex ab opere DEI defectus, non solum cognitionis & amoris DEI carentia, sed insuper contraria quadam repugnantia & adversatio cognitionis DEI, & odium ac fugâ DEI.

16. Hæc talis ac tanta originalis mali labes, quam nec humana ratio satis comprehendere, nec oratio eloqui possit, ex lapsu Adami contracta, & in omnes posteros, quotquot ex carne & sanguine naturaliter nati sunt derivata est, per cuius unius offensam peccatores constituti sunt multi.

17. Inquiremus autem porro hujus tam atrocis ruina, & immanis lapsus causam, quidnam nimirum sit, quo Adam adductus à voluntate & mandato DEI defecerit, & contra præceptum DEI arborem vetitam tetigerit, ejusq; fructum comederit; eoq; peccato admissio se & omnes ex se posteros in corporis & animi erumnas, in peccati servitutem, & in corporalis & spiritualis mortis reatum præcipitaverit.

18. Dicturi autem primò quæ sit causâ lapsus: Deinde quæ non sit, principio adserimus ex verbo DEI cum Orthodoxâ Ecclesiâ, quod peccati sive lapsus, & aversionis vel defectus à Deo causæ sint, Diabolus suadens, & volun-

voluntas hominis liberè consentiens. Et prior quidem Diabolus suadens, qui suavit Evæ, & per Evam Adamo: Posterior voluntas hominis Diabolo suadenti accedens, seq. à Deo, & Dei verbo averiens. Cujus lapsus nihil aliud est, quàm defectus & aversio à D E O.

19. Et quia Diabolo suadente averit se homo à Deo, (ut de ejus lapsu 2. Pet. 2. & defectu aliquid dicamus) patet, quod Diabolus prior lapsus fuerit, & jam ante à Deo defecerit. Et quia lapsus est, & defecit, præsupponitur necessario quod aliquando steterit, hoc est erectus à Deo in justitiâ & sanctitate creatus sit. Quæ ratio Manichæismum penitus everit. Innuit hoc verbum DEI, cum dicit de angelis peccantibus, quod non servatâ suâ origine reliquerunt suum domicilium, & in veritate non perseverant.

20. Quamvis autem ignoretur quando Diabolus ceciderit, patet tamen, quod omnium primus peccaverit, & ante eum peccaverit nemo. Ob id dicitur antiquus serpens, qui seducit totum terrarum orbem, qui est hominibus ab initio, & peccat à principio, & pater est mendacij. Ex quo sunt omnes, qui peccatum faciunt, & justitiâ non exercent, qui ex Patre suo Diabolo sunt. Unde patet quod primus peccati & mendacij auctor sit, quod mendacium sit ex τὸν ἰδὼν, ex proprijs Diaboli, quorum ipse auctor & inventor est, & quod ipsi est proprium, quod ex creatione non habuit, sed sibi ipsi invenit & conscivit.

21. Patet hinc, quod Diabolus initid rectus fuerit conditus, sed voluntario lapsu à veritate desciverit, & per se, & ex proprio suo opere mendax & homicida sit factus. Cujus lapsum nullo prorsus modo Deus procurare potuit vel disponendo, vel ordinando, vel consulendo, vel adjuvando, vel cogendo, vel ullo alio modo efficaciter incitando. Neque enim Deus, qui veritas est, ullo modo causa esse potest defectus à veritate, hoc est mendacij. Sic enim veritas & D E U S esse desineret, & ipse prius à veritate, id est à seipso defecisset oporteret.

22. Nec erat præterea aliud quid, quod illum ullâ ratione potuerit sollicitare & cogere ad lapsum. Nemo enim ante Diabolum mendax erat factus. Ille enim mendacium primus excogitavit, & ob id ejus pater dicitur. Et ad hoc mendacium sine ullâ necessitate se inclinavit, liberrimâ voluntate intellectivâ, quæ ante lapsum libera, & nullâ necessitate ad peccandum obligata erat. Quæ tantum abest, ut ante lapsum cogi ad peccatum potuerit, ut ne post lapsum quidem ad peccandum cogatur. Lubens enim & volens peccat.

23. Et quia libertate voluntatis abusus à veritate descendit, peccandi necessitati, id est peccati servituti se mancipavit. Quisquis enim committit peccatum, peccati servus est. Quae peccandi necessitas, & peccati servitus, est deterior est, quia est voluntaria. Diabolus enim peccando, & peccatis delectatur. Unde etiam necessitate reatus & aeternae damnationis tenetur.

Ioh. 8. v. 34. 2. Pet. 2. v. 4. Matth. 8. v. 30. Quae in tartarum detrusus, & catenis caliginis traditus damnationi servatur; & quae ipsi Diaboli se inevitabili necessitate aeternum excruciantes novunt, cum inquitur Dei filio: venisti nos cruciaturus ante tempus?

24. Est ergo prima peccati causa Diabolus, non eo solum quod ab initio peccat, in seipso, dum in veritate non persistit, nec originem suam servavit; sed etiam quod in alijs, id est hominibus est homicida ab initio, quando scilicet Evam, & per Evam Adamum, antiquus ille serpens seduxit, & in Adamo & Eva omnem posteritatem & totum humanum genus occidit. Ioh. 13. v. 2. Nec solum in lapsu Ada, sed etiam post lapsum. Nempe ubi Cain, qui occidit fratrem, ex illo malo erat; qui Davidem commovit ad numerandum populum; qui immisit in cor Iudae, ut proderet Christum; qui ut Evam, Apocal. sic & reliquos homines decipit; qui seducit totum terrarum orbem; cuius laqueis homines captivi tenentur ad voluntatem ejus, qui intus obsidens efficaciter operatur in filijs contumaciae: Et circumit ut leo rugiens, quercus, quem devoret.

1. Pet. 5. v. 8. 2. Pet. 2. v. 4. 25. Est ergo peccatum & mendacium in ratione idiom Diaboli, ad quod liberrimam voluntate ab omni se inclinavit, Idque Deo minime impellente, qui illi peccanti non pepercit, sed in tartarum detrusum punivit, & qui Diabolus sibi malum suum, cuius ipse solus inventor & pater est tanquam non omnem malum attraxit, sine ulla necessitate. Si enim ulla necessitas ab externo Principio imposta illum coegisset, non ille Pater mendacij ab initio peccasset, sed aliquid ante ipsum malum extitisset, quod Diabolum ad malum impulisset. Quod verbo Dei penitus contrarium est.

26. Porro in lapsu Diaboli & Adami in multis consimilis ratio est. Hoc autem imprimis interest, Quod Diabolus à nullo alio incitatus, ab initio peccati & mendacij tanquam proprij & sui primus pater & auctor est: Adam vero ab alio, nempe Diabolo ad lapsum incitatus & seductus est, quod Adamo ad veniam consequendum profuisse adfirmat D. Augustinus. Seductus est autem Adam à Diabolo tanquam à causa consulente & hortante & fundente, ut dixi.

27. Et

27. Et suasti quidem ille, & consuluit Adamo. Sed hic nondum ullum
Adami peccatum erat. Causa enim hortans, suadens, & consulens erat
extra Adamum, quae Adamum cogere nequaquam poterat, nisi ille ulro, &
sponte sua consensisset, qui relictus erat in manu sui consilij, & cui talis vo-
luntatis libertas data, quae esse poterat quod volebat: quem Diabolus qui- Aug. de
Gen. ad
litt. cap. 9.
dem hortari & sollicitare potuit, sed non cogere. Et conditio hominis ante
lapsum talis erat, ut à nullo propriè ladi potuerit alio, quàm à se ipso.

28. Suadens enim & hortans causa erat extra Adamum, quae Diabo-
lus peccavit, non Adam. Sed Diabolo accedens & consentiens causa, quae
propriè peccati causa est, erat in Adamo, & in liberâ ejus voluntate & ar-
bitrio. Nam duo hic concurrebant, causa consulens, & causa obediens
& consentiens: Tentator Diabolus, & obtemperator homo. Diaboli fuit
tentare, suadere, consulere & hortari ad transgressionem & peccatum, qui
suasti ex invidiâ, intercedente mendacio, & divini verbi calumniâ, præcep-
ti DEI transgressionem. Nihil tamen prorsus effecisset, nisi Adam sua-
sioni illius obtemperando præceptum DEI transgressus esset.

29. Est ergo Diabolus externa & remotior lapsus causa, & quidem
consulens & suadens, non autem faciens. Sed neq; natura Adami eum ad
defectum impulit, quae ante defectum pura & incorrupta fuit, nullam ad
malum aut lapsum inclinationem habens, utpote quae ex officinâ optimi sui
creatoris, non nisi valde bona prodierat.

30. Et quemadmodum post lapsum, cum natura depravata est, vitiosus
& corruptus ex corrupto homine nascitur, cum nimirum per unum homi-
nem peccatorem peccatum in omnes homines derivatum est, unde omnes
naturâ filij iræ nascimur (ut leprosus ex leproso, Epilepticus ex Epileptico,
ubi vitium naturæ, à parentibus in liberos traducitur: Sic ante lapsum na-
tura erat integra, Et Adam ab optimo creatore non nisi valde bonus fuit
creatus, sic ut natura Adami, in quantum DEI opus est, nullam prorsus de-
fectus causam in se habuerit.

31. Cum enim mens & voluntas ante lapsum integra fuerint, actiones
inde profectæ non potuissent esse non integra, si natura à DEO creata du-
ctum sequi voluissent, non autem Diabolum sequi, qui jam ante naturam su-
am in se violaverat, & lapsus alios ad ruinam dolosè sollicitavit.

32. Et libera quidem mens & voluntas ante lapsum valde bona in homi-
ne erat condita, & quamvis in manu consilij sui relictæ, adversus lapsum sa-
vis munita, & ab omni necessitate penitus absoluta. Interim tamen mutabi-
lis erat,

his erat, quod patet ex præcepto DEI, & penâ mortis illi additâ, quod irritum fuisset, si corrumpi & mori non potuisset. Potuisset tamen etiam immutabilis esse, quod & ipsum ex mandato patet. Si enim servare DEI mandata non potuisset, frustra mandasset Deus (longè enim alia præcepti ratio fuit ante lapsum, quam est post lapsum in lege Dei.) Si etiam mandata transgredi non potuisset, frustra illud prohibuisset DEUS, nec utiq; etiam Adam lapsus esset.

33. Si queritur, cur Adam à Deo conditus, mutabilis fuerit qui scilicet labi potuerit, perinde est, ac si quæreretur, cur Adam non equalis DEO sit factus. (Ille enim unus & solus est, qui non mutatur in ævo) Perinde ac si queratur, cur DEUS voluntatem homini dederit, cujus voluntatis ante lapsum propria fuit libertas; Non autem talis, qualis in DEO est, cujus libertatis creatura non fuit capax. Quis enim est similis tibi? Et quis sicut & 113. v. 5. Dominus Deus noster qui in aliis habitat?

Jacob. 1. v.
17.
Plal. 70.
v. 19.

34. Qualis autem libertas in homine ante lapsum fuerit, ex vicinâ angelorum naturâ promium est estimare. Potuisset enim stare, ut angeli non lapsi etiamnum in veritate perstant & æternum stabunt in veritate, à Deo, cui adherent, confirmati. Potuit etiam labi, ut angeli lapsi sunt, qui originem suam non servarunt, & in veritate non steterunt.

35. Queritur jam unde Intellectiva illa voluntas in Adamo, que valdè bona fuit, primum motum mala voluntatis habuerit. Ubi respondendum, quod supra de Diabolo dictum fuit, quod illum suâ voluntate sponte & ultro ad hæreticos contraxerit. Quia enim mutabilis fuit, sequitur utiq;, quod primum mutationis motum ad deterius à se, & in se sumere potuerit; & quia lapsus est, utiq; à se motum illum sibi sumsit. Loquor enim non de causâ suadente que fuit extra Adamum in Diabolo; sed de causâ efficiente intus in liberâ voluntate Adam, que Diabolo accessit & consensit contra mandatum DEI, quod fecit Adam purâ & purâ liberâ voluntate, & intellectu à bono & vero declinante & aberrante. In quo ipso ratio illius peccati penitus consistit.

36. Est ergo efficiens peccatorum causa voluntas Diaboli & primorum hominum, neutriquam verò Deus, qui nec vult, nec approbat ullo modo peccata. Sed illa odit, vetat, & punit. Et Diabolus quidem sui peccati unus & solus causa exitit. Adam verò lapsus Diabolus est causa externa & remota tanquam suadens. Interna verò & propinqua & propria, voluntas Adam suâ culpâ persuasa, cum suasori Diabolo resistere potuerit; ut angeli

geli non lapsi illi resistenterunt, quos etiam à Diabolo ad defectum sollicitatos esse, dubium non est.

37. Sed quia angelorum & hominum Intellectiva voluntas in deterius mutata & lapsa est, ac defecit, sequitur quod mutabilis & labilis fuerit ante, quam mutaretur. Ut enim lignum antequam frangatur, fragile fuit: Sic libera hominis voluntas antequam mutaretur, utiq; fuit mutabilis. Queritur autem, unde angelorum & hominum voluntas habuerit illam mutabilitatem, quâ mutari potuerunt, cum voluerunt?

38. Et accuratè hic notandum, non hic queri de efficiente causâ mutationis, sed de materiali quasi. Cum enim queritur, Unde lignum est fragile, non queritur de efficiente causâ fractionis, tanquam dicas, quis lignum frangit? sed queritur de materiâ ligni fragili, unde illa sit fragilis, & frangi possit. Sic cum dico voluntas est mutabilis, & voluntas se mutavit, non est eadem utrobiq; locutio. Ibi enim de materiâ & subjecto mutationem quasi patiente dicitur; Hic verò de causâ efficiente.

39. Et respondeant sancti Patres, & D. Augustinus creaturam eo esse mutabilem, quia non possit equalis esse creatori suo, qui solus suâ naturâ est immutabilis; Idq; eo quod æternus filius DEI, per quem omnia facta sunt sine principio de essentiâ æterni Patris ab æterno natus sit: Angeli verò & homines in principio à Deo ex nihilo creati sint. Ex quo fit, inquit D. Augustinus, ut de nihilo creaverit omnia, De se autem non creaverit, sed genuerit, quod sibi par esset, quem filium DEI unicum dicimus, per quem fecit, quidquid de nihilo fecit.

Lib. 1 de
lib. 116.
cap. 2.

40. Quod autem ex nihilo creatum rursus corrumpi possit, idem asserit, cum ait, defectum esse eum de specie ad materiam & ad nihil intenditur. Idem querentibus unde sit corruptio? Responderi inquit brevissime potest, quod hæc natura que corrumpi possunt, non de DEO genita, sed ab illo de nihilo facta sint.

Tom. 3.
de Gen. ad
litt. im-
pct. c. 15.
Tom. 6.
cont. Epi-
stolam
Manichæi
cap. 36.

41. Quamvis ergo hæc de causâ ex sententiâ D. Augustini & aliorum (de quâ Ecclesiæ iudicium committimus) mutabilis fuisse videantur angeli & homines etiam ante lapsum, non tamen propterea mutati fuerunt. Ut lignum fragile non est causâ efficiens sue fractionis in quantum fragile est, sed est materia patiens fractionis. Interim angeli & homines, quamvis ex nihilo creati, & sic mutabiles, cum suâ liberâ voluntate mutari vellent, perpetuo immutabiles manere potuissent, ut videre est in angelis non lapsis qui & ipsi ex nihilo, ex eâdem materiâ quasi creati, in veritate perpetuo persistenterunt, & æternum perstabunt.

B

42. Ha-

42. Haecenus de verâ & propriâ peccati causâ paucula hæc sufficiant. Hanc alij aliâ derivare conati sunt. Et alij quidem causam efficientem peccati, retulerunt in aliud, & alterum quoddam principium Mali, quod Deo principio omnis boni ab aeterno oppositum esse monstruosissimè sinxerunt, Duo rerum Principia statuentes. Alij verò longè monstruosius, illam in DEVM, qui vel Platone teste, est causa omnis boni in natura, indignissimè deonerare conati fuerent.

43. Et horribilem humane naturæ per lapsum corruptionem hinc liquidè observamus, quod quamvis potius peccati causam comminisci, quàm illam nobis imputare malimus, primorum nostrorum parentum genuini liberi. Ut enim Adam post lapsum culpam transferebat in Euam, & obliquè in DEVM; Eva autem in serpentem: Sic posterì suorum peccatorum culpam vel in DEVM, vel in aliquod DEO oppositum mali Principium retulerunt.

44. Contra utrosq; , ut quantum potest, brevissimè agam, Principiò Manichæi, qui duo contraria principia insanissimâ impietate uni mundo præferebant, suâ insanîâ non solum veritatem verbi DEI penitus evertiebant, sed etiam universum mundum, & sensum etiam & rationem humanam. Mundi enim admirabilis structura & harmonia unum DEVM agnoscit, quod qui in natura non videt, non ratione solum caret, sed & sensu, ut Avicenna dicebat. Vnde concludebat Zenon, unum esse Deum, alioqui nullum esse Deum: Et ἀθεότητι καὶ πολυθεότητι, multos Deos dicere & nullum Deum dicere, ejusdem insanîa esse. Verbum autem Dei inquit: Nullus est DEVS alius, nisi unus. Qui unus est altissimus, creator omnipotens.

1. Cor. 8.
v. 4.
Eccles. 33.
v. 15.
Eccl. 1. v. 8.
Heb. 3. v. 4.
Ioh. 1. v. 4.
Exod. 3.
Sap. 1. v. 14.
Act. 17.
v. 28.
Rom. 11.
v. ult.
Luc. 11.
v. 13.

45. Univerſa autem illa Manichæorum insanîa hoc uno fundamento refutatur, quod Deus omnia condidit, per quem omnia facta sunt, sic ut nihil factum sit quod sine illo sit factum. Qui est ὁ ὢν, qui est; Et qui creavit omnia eis τὸ εἶναι, in esse, adeoq; in quo vivimus movemur & sumus; ex quo, per quem & in quo sunt omnia. Vnde patet quod nihil sit in mundo, in quantum est, quod esse suum ab uno DEO, non habeat, qui solus bonus est: Patet etiam, quod nulla in mundo natura sit & essentia, quæ in quantum natura & essentia est, non bona sit.

46. In eo autem Manichæi fædissimè errarunt, quod mali causam inquirerent, quod quid esset ignorabant. Statuebant enim malum esse naturam & essentiam & rem, in quantum natura essentia, aut res est; cum malum ni-

lum nihil aliud sit, quam corruptio & privatio rei bonæ. In quibusdam enim rebus corruptionem à re corrupta non distinguentes, graviter impingebant, cum nihil corrumpi possit, nisi quod bonum est. Interdum res bonas & minime corruptas, malas essentias dicebant, quæ non nisi per inconvenientiam ledunt, ut scorpium, cicuta, aconitum. Quâ ratione etiam ignis & aqua mala dici possent, quibus tamen hominum vitæ nihil salutarium.

47. Præterea statuebant bonum & malum ab æterno esse opposita, & essendi principia, & bonum quidem entium bonorum, malum vero entium malorum: Non observantes bonum & malum sic æternum opposita contraria non esse posse, cum utrumq; Ens esse statuatur, & sic duo hæc, in uno, nempe in esse conveniant: Neque principia esse posse duo, quæ unum & Ens se habeant superius.

48. Opponebant autem Siracida illud: Contra malum bonum est, & contra mortem vita. Quo loco in ipso textu refutantur. Additur enim quod omnia opera sint altissimi, de quo idem ait. Sirac. cap. 1. v. 8. Unus est altissimus creator omnipotens, qui pro sua sapientia mala quæ non facit, bonis opponit. Præterea bonum & malum ibi opponuntur, ut ens non enti: Illi enim quod est, contrarium est, quod non est.

49. Quod autem Diabolus mundi princeps, & Deus sæculi à Christo & Paulo appellatur, eo fit, quod ille per peccatum humanum genus sibi subjecerit, & filijs hujus sæculi tanquam princeps imperet. Aliud autem est in homines hominum culpâ, Deo permittente, principatum obtinere: aliud est mundi esse Principium. Cælorum mundi imperium per scelus & mendacium ac rapinam possidet, in quantum à Deo illi permittitur, Cujus est terra & plenitudo ejus. Iohi. 14. v. 30. 2. Cor. 4. v. 4. Psal. 24. v. 1.

50. Argumenta illorum in tam insano furore, erant vanissima. Quod enim dicebant, In oppositis contrariis requiri utrumq; ut sit, Verum est de illis contrariis, quæ sub uno Entis genere sunt, & per consequens bona sunt. Omne enim quod est, in quantum est, bonum est. Vnde consequitur quod DEUS ens entium, summum bonum sit: Et quod summum malum, quod summo bono opponebant, non sit Ens aliquod.

51. Præterea dicebant contrariorum effectuum contrarias esse causas; Et interim ignorabant malum non effectum sed defectum esse & carentiam boni, Cujus causa propriè loquendo non est efficiens sed deficiens. In quantum illud quod bonum est deficit. Potest enim bonum esse sine malo, Vt angeli non lapsi, qui Deo adhaeserunt. Nullum autem malum sine bono esse

potest, quippe cuius boni malum est defectus. Bonum enim est subiectum mali. Quo bono subtracto malum considerari neutiquam potest.

52. Hac de Manicheorum heresi paucis & leviter attingisse hoc loco sufficiat. Quae licet insanissima & monstruosissima fuerit impietas: tolerabilior tamen est quam illorum atrocissima blasphemia, qui Deum causam lapsus angelorum & hominum, & omnium malorum quoquo modo asserunt. Manichei enim, ne concederent Deum bonum malorum causam esse, maluerunt asserere, aliud & diversum ac contrarium summo Bono, mali esse Principium, quod omnium malorum causa esset.

53. Ut autem Deum ab huius lapsus Adami, & omnis alterius mali sive peccati causa quoquo modo considerata in solidum alienum esse ostendamus praemittam illa, quae ex verbo DEI, & recta ratione verbo DEI gubernata pro hac vera & sana sententia depromi possunt.

Principium universa sacra scriptura Bonitatem & misericordiam DEI à capite ad calcem inculcat. Bonitatis enim ac misericordiae DEI infinitae ac aeternae opus est creatio & conservatio omnium rerum, & humani generis in peccatum lapsi renovatio. Neque enim horum quae creavit aliquo indiguit, qui sibi ab aeterno sufficit: neque, quidquam cuiquam debebat. Nam quis prior dedit ei?

Rom. 11.
v. 34.

54. Ut autem status controversiae rectius formetur, ostendimus superius peccatum ἀνομιαν sive defectum esse operis DEI, & lapsum esse transgressionem mandati DEI, & defectum à veritate, fidelitate, agnitione & amore DEI, quam DEVS angelis & hominibus plenè contulerat. Addiderat etiam vires perseverandi si voluissent. Addiderat insuper & mandatum ut perseverarent, & manerent in se DEO. Queritur jam an DEVS quoquo modo lapsus, & inde derivatum peccatum in totum mundum, hoc est defectum à se & mandato suo voluerit, approbarit, vel ullà ratione efficaciter procuraverit. Quod statui neutiquam potest, quin inde sequatur Deum malum, mendacem, hypocritamque esse, hoc est Deum non esse.

55. Non autem exquiram curiosius testimonia illa scripturae, quibus bonitas DEI asseritur: Cum ipsa scriptura hoc fundamenti loco habeat DEVM bonum esse, sine quo tota scriptura concideret. Imò verò Bonitas est de intimà essentia DEI, adeo ut sine bonitate Deus esse neutiquam possit. Si enim malus esset, esset in illo defectus & carentia boni, qui Deus esse nequit nisi sit effector, bonitas, & efficiens causa omnis boni.

56. Est ergo bonus Deus. Imò unus ille bonus est. Et nemo est bonus
vise

nisi solus Deus. Qui justus est, & in medio ejus non faciet iniquitatem. Cujus opera sunt in fide. Cujus opera manuum sunt veritas & judicium. Qui lux est, & tenebrae non sunt in illo. Ut autem lux nec habet in se tenebras, neque tenebrarum causa est: sic Deus qui bonus est, nec malum dat nec habet.

57. Fecit ille omnia valde bona. Qui cum vidit malitiam hominum dolore tactus est. Qui preparavit vasa misericordiae, vasa autem irae sua culpa ad interitum aptata sunt. Neque enim quisquam prudens sibi preparat propter quod doleat aut irascatur. Cui non sunt utiles homines impij. Et mala sunt, quae odit Deus. Et mali eligunt, quod Deus non voluit. Qui non vult iniquitatem. Qui non delectatur morte impij. Adeoque qui pro delendis peccatis dedit unigenitum & dilectum filium suum $\alpha\pi\lambda\lambda\omicron\gamma\epsilon\omega\sigma\tau\upsilon$, ut ostenderet, quam horribiliter peccatis irascatur.

58. Quia autem Deus odit, & punit peccata, etiam in tradito dilecto filio suo in mortem: Neminem Deus ad peccandum allicit, quoquo modo: Nemo dicat se à Deo tentari. Deus enim neminem tentat ad malum. Nemo dicat: Deus me decepit. Diabolus autem tentat. Cum quo Christo nihil est commune. Quid enim Christo cum Belial?

59. Nimirum Deus odit omnes, qui operantur iniquitatem, Nihil autem odit illorum, quae fecit. Necessario sequitur Deum neutiquam ullà ratione effectivè peccatum procurasse. Quia etiam nihil est Deo cum Diabolo, Et qui facit peccatum ex Diabolo est: Sequitur utique peccatum facientes à Deo esse non posse. Sed esse à Diabolo. Deus enim creavit hominem inextinguibilem, & ad imaginem similitudinis suae fecit eum. Invidia autem Diaboli mors introivit in mundum.

60. Sed ut ad rationes accedamus. Peccatum & malum est aliquid suae naturae non ens, & contrarium DEI operi, atque adeo operis DEI corruptio privatio & defectus. Quomodo Ergo hoc ab illo esse potest, qui est Entium ens & efficiens causa omnium bonorum. Qui si defectus causa esset, esset ipse causa deficiens, & Deus esse non posset.

61. Præterea Deus punit peccatorum auctores. Quomodo ergo ipse se propter suum opus puniret. Item Deus jubet à peccatis respicere & de admissis dolore. Quod si ipse peccata quoquo modo efficeret, sua opera condemnaret. Si etiam ipse ad peccatum impelleret, & interim penitentiam exigendo à peccatis averteret, contraria in Deo statuerentur. Deus etiam peccatis irascitur. Sui autem operi nemo nisi imprudens irascitur. Immo suo

B 3

operi
v. 8.
Sap. 2.
v. 25.

Psal. 118.
v. 1. & 29.
Item 119.
v. 68.
Mat. 19.
v. 17.
Psal. 33.
v. 4.
Psal. 11.
v. 7.
1. Ioh. 1. v. 5.
Gen. 1. v. 5.
ult.
Gen. 6.
v. 5. 6.
Rom. 9.
v. 23.
Sir. 15.
v. 12.
Zach. 8.
v. 17.
Esaie 65.
v. 12.
Psal. 5. v. 5.
Ezech. 33.
v. 11.
Matt. 20.
v. 28.
1. Tim. 2.
v. 6.
Iacob. 1.
v. 13.
Sir. 15.
v. 12.
Act. 5. v. 3.
Thess. 3.
v. 5.
Matth. 8.
v. 30. 2.
Cor. 6. v. 15.
Psal. 5. v. 7.
Sap. 11.
v. 25.
Mar. 5. v. 7.
1. Ioh. 3.
v. 8.

Dent. 27. operi male diceret, suum opus puniret. Suum opus tradito unigenito filio ex-
Lev. 26. piaret, & quod suum opus unigenito filio suo in mortem tradito delevisset,
Of 13. v. 9. gratias ab hominibus deposceret. Quae omnia absurda & monstrosa sunt.
Mal. 3. v. 6. 62. Accedit quod à causa simplicissime unitiveq; una contrarij effe-
Exod. 3. v. 14. ctus neutiquam prodeant. Qui ergo est causa effectus, non potest causa
esse defectus, qui est causa salutis, nequit esse causa perditionis. Cumq; ex
fructu & effectu arbor & causa cognoscatur, si Deus defectus causa esse pos-
set, qui antea effectus causa fuisset: Sequeretur Deum à bono ad malum, ab
effectu ad defectum esse mutabilem, & ex efficiente mutari in deficientem.
Quod est contra DEI naturam, qui non mutatur, & est, qui est.

63. Sequeretur etiam si Deus quoquo modo peccatum efficaciter procu-
raret, Deum aliud dicere aliud facere, qui peccata prohibeat, & interim il-
la efficiat, & insuper in illos quos peccantes fecerit, animadvertat. Iam
verdè contra Deum in conscientia peccatorum, à qua peccato admissò peccato-
res remordentur, ostendit peccata minimè sibi placere. Qui bonum & ma-
lum perpetuo distinguit & ab invicem separari postulat.

64. Huc etiam illud addi potest, quod si Deus quoquo modo mali auctor
esset, omnis ratio orandi tolleretur. Postulamus enim à malis liberari. Imò
verdè peccatum Dei operi & creationi prorsus, contrarium est. Deus enim
creavit ex nihilo aliquid. Peccatum verdè ad nihilum quasi regreditur, Quo-
modo autem Deus qui perfectissimus est, & cujus opera sunt valde bona, ul-
lius mali, hoc est imperfectionis & mutabilitatis in pejus causa esse possit,
nemo sanus aestimare poterit.

65. Sed pluribus rationibus colligendis supersedeo, eo quod ineptissimus
jure videatur, qui ratione probare satagat Deum bonum esse & mala non
posse facere. Quod aequè ineptum est, atq; si quis facem in meridie accensam
soli lucenti intendat, ostendere volens in sole non esse tenebras & solem luce-
re. Bonitatem enim DEI universi mundi machina certatim attestatur.
Et Bonitas Dei radios suas in universum mundum longè clarius sparsit,
quam ut ab ullà ratione probari aut ostendi indigeat. Quidquid autem
ostendit Deum esse, idem necessaridè ostendit illum bonum esse.

Esaia 41. 66. Sed obijciuntur ex sacrâ scripturâ, Et quidem ex Esaia: Benè & malè
v. 23. si potestis facite. Vnde concludunt neminem benè aut malè facere posse sine
DEO. Verum loquatur ibi Propheta de Idolis ligneis & lapideis illis insul-
tans, quod neq; prodesse neq; nocere possint.

1. Cor. 12. 67. Obijciuntur & illud Quod Deus operetur omnia in omnibus. Sed lo-
v. 6. quitur

quitur ibi Apostolus de salutaribus DEI in electis operationibus, & de actione DEI speciali sive Gratia. Item illud: Omnia operatus est Dominus propter se etiam impium ad diem malum. Quod non intelligi debet, tanquam Deus impium creaverit ut culpam admitteret. Sed quod homo à Deo rebus creatus, & suâ culpâ impius factus, à Deo ad pœnam determinatus & ordinatus sit, ex quâ Dei justitia laus exsurgit.

68. Obijciuntur & illa: Non est malum in civitate, quod non fecerit Dominus. Quis dixit Ex ore altissimi nec bona nec mala proveniunt. Ego Iehova, formans lucem, & creans tenebras: faciens pacem, & creans malum. Bona & mala, vita & mors, Paupertas & divitiæ à Deo sunt. In hisce locis per malum non intelligitur culpa sed pœna, quod inde patet, quia inter se opponuntur pax & malum. Est autem pœna pro peccato & culpa justa & debita. Cujus Deum causam esse rectè ex verbo DEI asserimus.

69. Item Ieremia illud: Seduxisti me Domine. Vbi Propheta loquitur ex carnis impatientia conquerens, quod à Deo ad prophetandi officium adij & periculorum plenissimum adductus esset.

70. Imprimis urgetur illud, quod Deus dixit: Indurabo cor Pharaonis. Vbi sciendum est quod Deus minime condat vel efficiat efficaciter illam contumacem in impijs indurationem voluntati DEI resistentem. Hanc enim ipsi impij sibi contrahunt, ut passim scriptura testatur: Nolite obdurare corda vestra. Qui obdurat cor suum corrumpit in malum. Vir increpationum obdurat cervicem suam. Sic cum Propheta inquit: Excaca cor populi hujus, Alibi ait Paulus: Oculos suos compresserunt.

71. In talibus ergo locis Indurare significat permittere & relinquere in sponte contracta duritie, & non emollire. Quasi dicat Deus, cum Pharaon jam ante peccato totus depravatus sit suâ culpâ, non convertam eum, sed qualem invenio talem relinquam. Interim cum Deus indurationem permittere dicitur, non significatur talis permissio, quæ conjuncta sit cum voluntate beneplaciti probante & adjuvante scelera.

72. Idem respondendum ad Esaia dictum: Quare nos errare fecisti de vjs tuis: Indurasti cor nostrum, ne timeremus te. Hic non dicitur, Deum efficaciter in impijs operatum esse contumaciam: Sed continuisse suam misericordiam, & homines malos sibi, indulgisse. Permittit autem homines sibi, & in peccata illos sinit ruere, quando illos punit. Et sic peccata sunt pœna precedentium delictorum, quæ pœna à Deo est, in quantum peccatores se Deum injuste deserentes deserit & sibi relinquit.

73. Sic alibi dicitur Deus impios tradere in sensum reprobum. Alibi v. rursus

Eph. 1. v. 11
Proverb. 16. v. 4.

Amo. 53.
v. 6.

Thren. 3.

Esaia 45.

v. 6.

Sirac. 11.

v. 14.

Ierem. 20.

v. 7.

Exod. 4. v.

21. & 7. v. 3.

Heb. 3. v. 8.

Prov. 28.

v. 14.

Item. 29.

v. 1.

Esaia 6.

v. 10.

Deut. 20.

v. 16.

Ios. 2. v. 13.

& 6. v. 15.

Judic. 21.

v. 14.

Esaia 63.

v. 17.

Rom. 1.

v. 28.

Eph. 4. v. 16 rursus dicitur, quod tradiderint se ipsos. Item: Tradidit illos Deus con-
Rom. 1. v. 24 cupiscientijs suis. Quod alibi dicitur: Dimisi eos in obstinatione duricie &
Psal. 80. v. 9. pravitate cordis sui. Sic dicitur ne nos inducas in tentationem. Pro quo Ia-
Matt. 6. v. 13. cobus habet: Deus neminem tentat ad malum. Hic Deus dicitur tradere,
Luc. 11. v. 4. quando illos qui semetipsos tradiderunt sibi metipsis relinquit. Sic Pilatus
Iacob. 1. v. 13. tradidit Iesum, id est permisit Iudaeos pro suo arbitratu cum ipso agere. In-
de nos Germani homines prorsus improbos vocamus ybergebene Men-
schen. Et cum dicitur, ne nos inducas in tentationem, idem est ac si diceretur
ne permittas nos à Diabolo ad malum tentari. Non enim Deus est malè
agendi auctor, sed Diabolus.

74. Sic Adam in primo lapsus sui motu, quando Deum deserere voluit
& deseruit, à Deo permissus, & sibi relictus in peccatum incidit. Deus
enim, teste Augustino nisi desertus neminem deserit, Et Adam non nisi sine
Deo, quem desererat, & à quo vecissim relinquebatur, labi potuit, non po-
tuit autem nisi per Deum resurgere: Vnde ait Augustinus: Noverit
Adam suum esse quod cecidit: sed non suum esse quod resurgit.

75. Sic quando Deus suum imperium in homine per spiritum sanctum
non exercet: tum succedit ultro in homine obscuratio intellectus, induratio
cordis, contumacia, & inobedientia, quæ in sunt in homine ab origine pri-
mâ. Et hoc est, quod Ambrosius inquit: Tradere non est immittere sed per-
mittere. Homines enim, cum Deum deseruerunt & sibi relinquuntur, in se
& à se nihil habent nisi tenebras, & nihil operantur nisi opera tenebrarum
sub tenebrarum principe Diabolo.

Rom. 11. v. 8. 76. Alibi dicitur quod DEVS illis dederit spiritum compunctionis. Hoc
autem fit cum spiritus sanctus quem contristant, & excutiunt ab illis recedit,
ut in Saule accidit: Et cum in domum purgatam postea intrat spiritus ma-
lus. Tum enim homo sua malitia relinquitur, & in tali filio inobedientia Sa-
thanas est efficax. Et sic Deus deserendo punit. Iuste autem deserit eos,
qui se Deum prius deseruerant. Hinc enim pœna illa à Deo esse, & iusta
dicitur, in quantum iustum est, & DEI iustæ voluntati & iudicio consen-
tit, desertos illos esse, qui Deum deseruerunt.

3. Reg. 22. v. 23. 77. Eodem modo explicandum est illud: Deus dedit spiritum mendacij
2. Theff. 2. v. 11. in ore Prophetarum: Item Deus mittit efficaciam erroris. Vbi Deus permi-
sit Diabolo, qui mendax est, Et cui mendacium est proprium. Quando enim
DEI spiritus, spiritus sapientiæ & veritatis excutiuntur & recedit: Tum
efficacia Diaboli succedit, nimirum error & mendacium. Et illa efficacia
erroris

erroris est pena peccati. Cum enim Deus hominem deserendo punit: illi
Diabolus errores & mendacia sua efficaciter exercere potest.

78. Obijcitur & illud, quod furor Domini incitavit Davidem ut nume- 2. Sam. 24
raret populum. Quod idem est, ac si diceretur Deus iratus ob peccata Da- v. 10.
vidis punire eum volens permisit ipsum à Diabolo seduci (ut 1. Par. 21. v.
1. expressè hoc ad Diabolum refertur) ut ex arrogantia populum numera-
ret. Sic apud Iobum dicitur: Dominus abstulit: cum tamen hoc non nisi
latrones fecerint, permittente DEO.

79. Opponi etiam solet illud, quod dicitur: Ego Dominus decepi illum. Ezech. 14.
Quod nihil aliud est, quam si diceretur Ego permittam eum decipi per de- v. 9.
ceptorem & mendacem Diabolum quem me deserto, secutus est. Quia au-
tem Diabolus nihil potest nisi Deo permittente, Et Deus cum puniri vult Di-
abolo permittit & pena ac permissio iusta est; Ideo dicit: Ego decepi
eum.

80. Cum etiam David de Semei inquit: Dominus dixit ei, ut maledi- 2. Reg. 16
cat mihi: Nihil aliud ibi dicitur, quam quod Deus, cum Davidem punire v. 10.
vellet, & Semei maledicus & hostis Davidi esset, permisit ipsum Semei in-
citari à Diabolo, & in convitia prorumpere. Vbi notare possumus maledi-
ctionem illam Semei peccatum fuisse, & penam peccati. Peccatum utpote à
virulento animo profectum, unde maledictio execranda vocatur, propter
quam etiam postea punitus est Semei. Pena vero erat ipsi Davidi, qui il-
lam promeritus erat.

81. Dicitur etiam de filijs Eli, quod non audiverint vocem patris sui, 1. Reg. 28
quia Deus voluerit illos, interficere. Vbi non putandum est, eo illos culpam v. 25.
admississe, quod Deus illos voluerit punire. Culpa enim pena causa est non
contra. Nihil ergo aliud ibi dicitur, quam quod, cum sua culpa se in atro-
cia scelera præcepissent, propterea contra monita patris tam contumaci-
ter peccaverint, quia Deus illos puniverit, & punire voluerit, primo illos
deserendo. ut in peccatum inciderent, deinde ut in calamitates. Iusta enim
pena est, quando impij peccare permittuntur, & sic iuste à Deo deseruntur,
qui iniuste Deum deseruerunt. Hæc pena sive permissio à DEO est.
Ipsam autem peccatum est ab hominibus, quod sine DEO sibi relicti iniuste
perpetrant.

82. Dicam planius, si potero, in peccato culpa simul & penam diversi-
mode notari potest. Culpa est à peccatore qui facit peccatum: Pena à Deo,
qui permittit peccatum. Hic agit iuste, ille iniuste. Ille enim qui facit

G

pecca-

peccatum injustè Deum deserit. Deus autem qui permittit peccatum & deserit peccatorem, ipsum peccatorem permittendo punit. Permissio autem ipso nomine pœnam significat. Pios autem quos gratiâ sua complectitur, non ita sibi relinquit, sed reprimit in illis vitiositatem erupturam. Quæ enim pœna gravior esse, potest, quàm à DEO sibi permitti & deseri. Iustè autem permittit & deserit hominem, peccatorem, quia nisi desertus neminem deserit.

Exod. 9.
v. 16.
Rom. 9.
v. 17.

83. Citantur etiam illa. In hoc excitavi te, ut ostendam in te potentiam meam. Sed verba hæc nihil aliud significant, quàm quod Pharaonem post multa scelera non solum sustentaverit, & subsistere fecerit, & scelera ejus magna lenitate tulerit, sed illum etiam ad regiam dignitatem evexerit, ut cum Pharaon omnibus illis DEI beneficijs abutendo eo profundius labens per suorum peccatorum pœnam, quo DEI beneficijs altius erectus erat, in suâ everfione & pœnâ ostenderet, iram & potentiam DEI.

Rom. 9.
v. 21.

84. Citant etiam illud Pauli, quo Deus comparatur figulo, qui ex eadem massa faciat aliud vas in honorem, aliud in ignominiam. Sed facilis & expedita est explicatio. Nam paulo post vasa ira dicuntur aptata esse ad interitum, vasa autem misericordiæ preparata in gloriam. Hæc à Deo preparata sunt in filio Iesu Christo: Illa vero ad interitum suâ culpa aptata sunt in Adamo, in quo omnes peccarunt. Quia autem in Adamo omnes peccarunt, omnes homines, & totum genus humanum est una quasi massa ad interitum per se suâ culpâ præaptata. Ex illâ massâ, quos ex merâ gratiâ misericordiâ in gratiam recipit, illos ipse preparat in filio suo vasa misericordiæ. Quos verò justo suo judicio relinquit, illos facit, hoc est permittit & relinquit, ut maneat vasa ignominie, qualia suâ culpâ in Adamo facta sunt, & vasa iræ. Quorum appellatio satis ostendit, illa à Deo non esse facta, Dei enim opera sunt valde bona, quæ Deus cum beneplacito intuitus est.

Matt. 11.
v. 25.

85. Objicit etiam solet illud Christi salvatoris nostri dictum. Abscondisti hæc à sapientibus, & revelasti ea parvulis. Quæ verba aliud nihil volunt, quàm quod permiserit revelationem Evangelij absconditam mansisse hujus sæculi hominibus suæ justitiæ & sapientiæ confisis, & Stultitiam Evangelij superbè contemnentibus. Contra verò eam innouescere voluerit simplicibus, vilibus abjectis & indignissimis, judicio mundi, in mundo hominibus. Qui in suâ sapientiâ justitiâ & operum meritis nihil præsidij collocantes, solè Evangelio credant, & in Christi meritum confidant.

Mar. 4.
v. 12.

86. Et illud quod dixit Christus se mysterium regni DEI in Parabolis loqui, ut videntes videant, & non cernant; & audientes audiant, & non intel-

intelligent. Quasi quibusdam Evangelij cognitionem inviderit. Vbi quidam censendum Deum efficaci sua voluntate homines quosdam absoluto suo decreto exiit ab aeterno destinatos ab Evangelij & veritatis luce avertere, & à se repellere, ad peccandum impellere, illos efficaciter excacare & audiendi verbi sui facultate privare. Et privare quidem non permittendo, sed efficiendo. Et quod illa excacatio justum DEI opus sit, qui peccare nequeat, cum exlex sit. Quae excacatio respectu hominum peccatorum & excacatorum sit peccatum.

87. Quae sententia falsa & impia est, & verbo DEI, & hactenus di-
ctis disertè repugnat. Sed ex eo falsitatem suam vel maximè prodit, quod
contraria conjungit, dum efficaci DEI operationi & voluntati defectum &
privationem adfingit. Defectus enim causa est deficiens. Verba autem
Christi in dicto loco non efficacem actionem significant sed permissionem.
Quod enim Marcus & Lucas habent, ut videntes non videant: Pro illis Mat-
thaeus habet, quia videntes non vident. Per particulam ergo *quia* non notatur
causa excacationis, sed ipse effectus quasi, & eventus. Quasi dicat Christus;
Eo in Parabolis obscurè illis loquor, ut videntes non videant, hoc est quia
vident non videntes, nec videre volunt, illos permittam facere, quod faci-
unt, & relinquam. Tales enim erant Pharisei, qui ad apertam veritatem
oculos claudabant. Et apud quos tantundem proficiebat Christus, sive aper-
tè, sive per Parabolas illis loqueretur.

Mar. 4. v. 12.
Luc. 8. v. 10.
Mat. 13. v. 35.

88. Lactatur etiam illud, quod Iesus definito Dei consilio traditus sit: Item quod Herodes & Pilatus cum gentibus & populo Israel fecerint, quae
manus & consilium DEI decreverint fieri. Hic consilium & decretum Dei
efficax non referendum est ad opus malum & peccatum impiorum, qui ex
odio & malevolentia occidebant Christum, quod cum voluntate DEI neu-
tquam conveniebat. Sed refertur ad bonum illud quod Deus ex malo Iu-
daeorum facinore & peccato eliciebat, qui ex injusta cade filij sui, humani ge-
neris salutem & liberationem procurabat.

Act. 2. v. 23.
Act. 4. v. 27.

89. Hisce rationibus & responsionibus etiam pleraque alia, quae in sacris
occurrunt expediri possunt: Vbi in genere notandum verba tradendi, ten-
tandi, decipiendi, creandi, indurandi, excacandi, & reliqua quaecumque effi-
cacem aliquam mali actionem notare videntur, per permissionem DEI com-
mode explicari, quae interim non conjuncta sit cum otiosa negligentia, aut
etiam approbatione aut beneplacito.

90. Quæritur autem hic, an Deus volens illa mala permittat, sic ut

C a

permissio

permissio species quadam voluntatis sit, cui voluntas quadam conjuncta sit, quamvis non operosa aut efficax. Vbi tenendum est, quod Deus permittat volens, saltem non nolens. Si enim non permitteret, nec fierent, quae nollet permittere, quia facit omnia quae vult, & voluntati ejus nemo resistit.

91. Quod ut rectè intelligatur, sciendum est ante omnia Deum nihil mali fieri permittere, ex quo non boni aliquid possit elicere. Vnde Augustinus. Malum non fieret si non sineret, nec utiq; nolens finit sed volens. Nec sine-
ret bonus fieri malè nisi omnipotens etiam de malo posset facere bonè. Cum ergo dicitur, Deus volens permittit, non unum dicitur, sed duo. Permittit non nisi mala, quia si bona essent, ipse Deus illa efficaciter faceret. Volens autem permittit nempe volens bonum illud quod ipsi malo subordinat & ex malo decrevit elicere. Voluntatis enim objectum in DEO semper bonum est.

92. Et hoc vult D. Augustinus, & alij, cum dicunt Deum ordinare mala. Quae phrasys propter ambiguitatem & adversarios incommoda est, ne quis contendat Deum ordinare peccata tanquam suum opus, quod instituerit, adjuvet, velit, & approbet. Mala enim, in quantum mala sunt, ordinari non possunt: Neque enim ordo potest esse in malo, quod est confusio ordinis, à Deo instituti.

93. Cum ergo Deus malas impiorum voluntates ordinare dicitur, intelligitur bonum illud quod malo subordinat & ex malo elicit. Hoc enim bonum est effectus, & DEI opus, quod ex defectu sive malo, & alieno opere pro sua omnipotenti sapientia elicit.

94. Dicitur autem Deus excacare & indurare, vel emolliendi & videndi facultatem adimere tum, cum deserit illos, qui Deum deseruerunt. Deserit autem Deus non nisi suos desertores: & deserit illos sic, ut portus navim, aut ut sol & lux illos deserit, qui se subterraneis cryptis occultant. Non enim DEV S prior deserit, quippe qui est, & non mutatur, & fidelis manet. Sed deseritur à malis, ut tutus portus à navi. Neque enim quisquam à Deo deseritur, qui se non jam ante liberà suà voluntate à Deo averterit.

Iof. 11. v. 20.
Esaia 19.
v. 14.
3. Reg. 12.
v. 15.
Psal. 105.
v. 25.

95. Duriora autem scriptura loca, qualia sunt: Quod à Domino fuerit, ut indurarentur corda eorum, ut perirent: Quod Deus miscuerit spiritum vertiginis, & errare fecerit Egyptum: Quod Roboam populum non audierit, quia fuerit occasio, à Domine: Quod Deus cor eorum converterit, ut odissent populum ejus; Et alia loca tum superius, explicata, tum mul-

115 12

ris in locis scripturae occurrentia, commodâ explanatione ut superius conati sumus emollienda sunt, ut ab omni operatione mali Deus immunis esse statuatur, Et ne deserere quidem quemquam dicatur, à quo ipse ante non sit desertus.

96. Ad Ægyptiorum spoliationem quod spectat hæc culpam nullam habet, quia quod Ægyptij Iudæis debebant pro arumnis ac laboribus, illud mutuum à Iudæis ablatum, & à Deo imperatum, ab illis exegit. Osea 1. v. 2
Exod. 3.
v. 22.

97. Ceterum Deus cum permittit mala, non ociosus illa spectat, sed bonum aliquid inde elicit, alioqui non permissurus, etiam certas metas malo præfigit, quousq; velit permittere, ut videre est in historia Iobi: Multa etiam impiorum consilia impedit, & mutat. ut videre est in historia Esavi Beleami, & Athitopelis. Quæ autem permittit mala, illa cedunt vel in peccatum hominum impiorum. Sic Simeon Davidi maledixit; vel in probationem & δοκιμασίαν: Sic Diabolus Iobum adflixit, vel etiam ex illis bonum elicit. Sic Iosephi venditio injusta, versa est fratribus in salutem. Iob. 1. v. 2.
Item 2. v. 6.
Gen. 27.
v. 41.
Num. 22.
v. 12.
2. Reg. 17.
v. 14.
2. Reg. 16.
v. 5.

98. Sed obijcitur adhuc de generali DEI actione. Certum enim est: Omnia per Deum consistere. Qui fert omnia verbo potentie suæ. In quo vivimus movemur & sumus: Qui præbet omnibus vitam & spiritum, & omnia. Sine qua generali DEI actione mundus & quidquid in mundo est ab angelo usq; ad minimum pulvisculum, ne ad momentum quidem durare posset. Quæ cessante Iudæi Christum comprehensuri retrorsum ceciderunt: Ananias cum uxore mortuus concidit; Et Ieboroamo manus exaruit, ut illam ad se retrahere non potuerit. Vnde argumentantur cum nemo ullam actionem edere possit, nisi in Deo moveatur: Omnes malas actiones à DEO esse. Et à Deo esse, quod latro brachia in hominem vibret, vel fur ad aliena manum extendat. Iob. 2. v. 6.
Gen. 50.
v. 20.
Col. 1. v. 17.
Heb. 1. v. 3.
Act. 17.
v. 20.
Ibidem
v. 25.
Ioh. 18. v. 6.
Act. 5. v. 5.
& 10.

99. Et negari non potest illam potentiam locomotivam etiam in malis sustentari, per actionem illam Dei generalem, qua omnibus est communis, quæ sunt, vivunt, & moventur. Et distinguitur ab actione DEI speciali, quæ gratiæ appellatur, cum singulariter in credentibus operatur bona & salutaria. 1. Reg. 13.
v. 4.

100. Hæc autem obiectio, ut rectius expediatur, sciendum est, quod cum peccatum vel mala actio dicatur, non unum dicatur, sed duo. Dicitur enim de actione, & de malo, quod actioni junctum est. Actio in quantum actio est, sustentatur à DEO: In quantum verò mala est, habet aliquem defectum actioni annexum. Et generaliter malum non est per se aliquid, sed

est in bono cuius est privatio, nec sine bono esse potest. Et sic in omni malo duo sunt, subjectum & privatio; vel quod idem est, effectus & defectus. Effectus vel subjectum est natura, substantia, vel actio, &c. Defectus autem est ipsa privatio substantia, qualitate, vel actioni adnexa. Vbi effectus vel subjectum est à Deo effectuore & efficiente causa omnium bonorum. Defectus autem est à liberâ voluntate Diaboli & hominis qui defecerunt.

101. Ex hisce jam patet quid de opinione illorum sentiendum sit, qui conrudent Deum in impijs non tantum sustentare & conservare naturam, substantiam, & actionem. (Quod tanquam rectè dictum concedimus, in quantum scilicet considerantur, ut nature, substantia, & actiones) Sed etiam consilia, cogitationes, & actiones hominum & jam sceleratissimas, & in quantum ab impijs fiunt, & peccata sunt, disponere, ordinare, inspirare & efficere. Et quod illa peccata, quæ in quantum ab hominibus sunt peccata sunt, in quantum à Deo efficiuntur, sint iusta DEI opera. Quod quia neutiquam à blasphemiâ defendi potest, damnamus.

102. Mala autem actio in quantum peccatum est à Deo neutiquam effici aut ordinari potest, quia defectum annexum habet, qui à Deo esse nequit, nisi velimus dicere efficientem causam defectum posse producere. Hæc autem absurditas vel blasphemia potius ex hoc dogmate demiq; sequitur, Deum, per quem omnia facta sunt valde bona, id est, qui est causa efficiens omnium effectuum bonorum, causam esse defectus, hoc est causam esse deficientem. Si autem Deus deficere potest & deficit, Deus esse definit.

103. Neq; verò dicere possunt defectum ratione DEI bonum esse, ratione verò hominum malum: Vel unum & idem opus ratione DEI bonum esse & effectum; ratione hominum verò malum esse & defectum. Quæ absurda sunt.

104. Quod verò regeritur, DEI omnipotentiam movere & agitare naturam; & homines cum aliquid agunt, & moventur à Deo moveri: nec ob id posse aliter agere, quam agant: Respondemus, voluntatem, quæ motum incitat, esse in homine, qui est creatura DEI & opus DEI ad extra. Et Deum voluntatem & motum illum sustentare & conservare, non autem movere & impellere. Cum enim voluntatem homini dedit, dedit illi liberè & contingenter moveri posse. Et hanc potestatem in homine conservat & sustentat, & voluntatem, quam sustentat, suos proprios motus agere sinit. Dicimus ergo Deum omnipotentia suâ voluntatem & motum in homine conservare & sustentare: etiam cum mala agunt, non autem movere & incitare. Hoc

CHINE

enim anima rationali dedit, quæ est creatura DE I ad extra. Ne cum fanaticis illis statuamus, qui incredibili furore perhibent Deum esse unum universalem omnium hominum spiritum, & communem omnium hominum animam, qui omnia in omnibus operetur.

105. Est ergo anima & voluntas humana secunda causa, quæ non agere potest sine Deo, qui est prima causa, motum in voluntate sustentans & conservans, & voluntatem suos proprios motus agere sinens. Illa voluntas cum bonas actiones molitur, (quas actiones effectus docendi causâ appellamus & positivum quid) non solum tum in quantum motus & actio ibi est, sustentatur, sed & juvatur à Deo, in quantum actio bona est, qui operatur velle & perficere: Cum verò malas actiones exercet, cum quibus defectus vel privativum quid conjunctum est: Ibi in quantum actio vel motus ibi est, natura à Deo sustentatur: in quantum verò defectum adjunctum habet, non juvatur à Deo, sed sola agit. Phil. 2. v. 13

106. Sic in claudicatione duo sunt, effectus & defectus, motus & defectus motus. Motus est à potentiâ locomotivâ. Defectus autem in incessu non est à potentiâ locomotivâ, sed ab incurvatâ aut luxatâ tibiâ. Ceterum in privatione defectus notari non posset, nisi adesset effectus aut subjectum, nempe ipse motus. Non enim malum est sine bono, cujus est privatio. Vi autem à locomotivâ potentiâ non potest esse defectus, qui est impotentia quædam: Sic à Deo, qui est omnipotens omnium bonorum causa efficiens, non potest ullus esse defectus, ulla impotentia.

107. Quod autem hic ab illis, qui in mysteria DE I inquerent: cur Deus conservet & sustentet naturam hominum malorum, & non statim, ut minatus est, illam puniat, aut deleat, quæ indies in suum creatorem, à quo sustentatur & conservatur, calcem rejicit, & membris suis, quæ Deus creavit & sustentat, Deum indies oppugnat: Sciamus illius rei bonitatem, longanimitatem & patientiam DE I causam esse, & intercessionem filij DE I, qui fert omnia verbo potentia suæ, & per quem omnia consistunt; Vt nempe spatium penitentiæ impijs indulgeat, Et impenitentium pœna justa esse appareat. Rom. 2.
v. 2.
Heb. 1v. 3.
Col. 1. v. 17.

108. In malis ergo malorum actionibus Deus sustentat & conservat naturam & motum, non autem movet, operatur & adjuvat. Sic cum Eva veritum pomum vult decerpere & decerpit: Deus ejus voluntatem & locomotivam potentiam sustentabat quidem, sed non adjuvabat. Non enim juvat & operatur ille, nisi in bonis. Sicut lux adjuvat potentiam visus, in oculo

oculo, non autem est causa impotentia ut oculus deficiat vel avertatur à luce. Et ut lux visum ad se conversum juvat, & à se aversum deserit. Sic Deus voluntatem hominis ad se conversam adjuvat, à se verò averSAM deserit.

109. Sed ut ad lapsum Adæ revertamur, & reliqua, quæ objeci posse videntur, expediamus: Ostendimus supra Evam serpenti, & Adamum Evæ purâ putâ & liberrimâ voluntate, sine ulla coactione, aut ullâ, quovis modo cōsideratâ, necessitate consensisse. Non defuerunt autem qui ex infallibili præscientiâ DEI, necessarium fuisse Adamum labi, contexere conati sunt. Deus, inquit, omnia præscit, & præscientia ejus falli nequit, hoc est, non potest quidquam aliter fieri, quam Deus præscivit. Ergo concludunt lapsum Adæ fuisse necessarium. Imò contendunt cum Stoicis, omnia esse necessaria, Neg² ullam esse contingentiam.

110. Est autem doctrina de necessitate & contingentia ex verbo DEI revelato contexenda, & ad legem & testimonia revocanda, non ex turbidis Philosophorum lacunis haurienda, qui ex præscientiâ DEI absconditâ blasphemias extruunt consequentias. Si autem omnia sunt necessaria, vana sunt leges, vana est prædicatio penitentia.

111. Et refutat Deus Stoicam necessitatem, cum jubet prædici fore ut Ninive pereat post 40. dies, quæ tamen penitentiam agens non perijt. Hic præscivit Deus Ninivitas penitentiam acturos. Sed illa præscientia erat arcanâ. Revelarat autem voluntatem suam, se penitentibus velle parcere.

112. Sic cum Deus ait: Scio quod vos non dimittat Pharaon: Ibi Deus non indurat Pharaonem suâ scientiâ tanquam fatali necessitate. Hoc enim Mat. 18. v. 7 ipso factò refutat, quando Pharaonem punit. Sic scandala non veniunt quia Christus prædixit, sed quia præscivit homines malos esse furivos.

113. Hunc autem Stoicorum nodum, ut eo rectius possimus solvere, sciendum est duplicis generis esse necessaria. Alia sunt absoluta, alia sunt conditionata. Hæc sunt in rebus mutabilibus & contingentibus, quæ antequam fierent, potuerunt non fieri. Illa sunt in necessarijs, quæ non possunt non esse, & ordinariè fieri, antequam fiant.

114. Sunt autem alia necessaria, aut fiunt necessariè, & sunt necessaria antequam fiant: Alia verò necessaria sunt postquam facta. Necessarium est, Deum esse omniscium, Et bis duo esse quatuor. Hæc sunt, & sunt necessaria necessitate, ut vocant, absolutâ. Quæ fiunt necessariè, vel immediatè à Deo fiunt.

funt. Huc pertinet immutabile Dei decretum, de creatione mundi, missione filij, &c. vel mediare per naturam, quam Deus ceriâ & mutabili facultate agendi & causâ instruxit. Huc etiam pertinent omnes naturæ actiones, quæ necessaria sunt, in quantum à Domino naturæ non inhihentur.

115. Quæ ergo in naturâ necessaria sunt antequam fiant causam habent necessitatis suæ efficientem à Deo ordinatam, quam non nisi Deus potest inhihentur. Et sic necessarium est solem moveri, & rectâ progredi. Hac absolute necessaria sunt ob naturam singulis illis à Deo impressam. Quæ tamen Deus extra ordinario, & supernaturali modo & miraculo inhihentur potest, & inhihentur, ostendens se naturæ imperatorem esse.

Iosue 116
v. 13.
2. Reg. 20.
v. 11.
Exod. 14.
v. 22. Ios. 3.
v. 16.
Daniel. 3.
v. 94.
4. Regum.
6. v. 6.

116. Quæ non sunt necessaria ante quam fiant, sed demum necessaria sunt postquam facta sunt, illa antequam fierent contingentiæ fuerunt, & nullam causam necessariò agentem agnoscunt. Homo quando pro libero voluntatis suæ contingenter agentis arbitrio aliquid egit, illud antequam ageret contingens erat, utpote voluntarium & arbitrium: postquam verò egit, iam non contingens amplius, sed necessarium est, necessitate scilicet facti, in quantum quod factum est, iam non potest fieri infectum. Sic cum Iudas prodidit Christum: illud non fuit necessarium antequam fieret. Postquam vero iam factum est iam est necessarium, quia manet factum. Et hæc est necessitas, quæ conditionis vel consequentiæ dicitur.

117. Quæ necessaria sunt antequam fiant non possunt nisi bona esse. Quippe quorum causa à Deo est ordinata. Vnde patet nullum prorsus malum necessarium esse. Si enim malum aliquid causam efficientem & immutabili potentiâ agentem agnosceret, illa vel immediatè à Deo esset, vel mediatè à Deo ordinata. Deus enim est causa causarum omnium efficientium. Quæ verò postquam facta sunt demum necessaria, in quantum iam infecta fieri nequeunt, neq; infecta fiunt: illa etiam mala esse possunt.

118. Nec tamen illa rectè necessaria esse dicuntur (cum vocabulum necessitatis ad causam ferè respiciat) quia nullam causam efficientem à Deo ordinatam & immutabili facultate agentem habuerunt, sed voluntatem quæ non nisi contingenter agit: Sed rectius & tutius iam facta, & vera appellarentur. Huc etiam rectè Adami lapsum referimus.

119. Hæc iam distinctione difficultas illa de præscientiâ Dei & inde textâ fatali omnium necessitate facile expediri potest. Et absoluta quidem necessitate necessarium fuit, Deum Adami lapsum præscivisse, & ejus præscientiam falli non potuisse: Quia absolute necessarium est Deum esse omni-

D

scium

Esaia 45.
v. 26.
Lib. 836

scium alioqui Deus non esset. Nam Deum esse confiteri, & illum futurorum praescium negare apertissima insania est. Et quisquis dicit aliter quidquam evenire posse, quam Deus praeviderit: ille Deum mendacem facere insanissimam impietate molitur. Et hanc infallibili praescientia omnium rerum, tanquam nota infallibili Deus verus à falsis discernitur, qui futura ignorabant, & unde est oraculorum vanitas.

120. Est enim Deus aeternus, cui omnia sunt praesentia, Unde Augustinus. Omne praeteritum jam non est, omne futurum nondum est. Omne igitur & praeteritum & futurum deest. Apud Deum autem nihil deest. Nec praeteritum igitur, nec futurum, sed omne praesens est apud Deum. Nempe apud Deum nullum est praeteritum & futurum, & nullum tempus quod est in motu. Ille enim est, & est immobilis, & non mutatur, apud quem est aeternum hodie, in quo uno simplici intuitu videt omnia in praesenti, sive sint ratione nostri futura sive praeterita, sive contingentia, sive necessaria, tam solem orientem, quam hominem gradientem, sive bona sive mala, tam quae ipse facit & ordinat, qualia sunt bona, quam quae non facit & ordinat, sicut quaecumque mala & peccata, tam quae praedestinavit, quam quae non praedestinavit.

Ioh. 6.
v. 46.

121. Loquimur enim hic de nuda & simplici notitia, quae est intellectu, non autem in voluntate Dei, & quae notitia scit Deus, etiam illa, quae neque vult, neque facit, & quae non solum bona novit, quae ipse operatur adjuvat & approbat, sed etiam mala, quae non operatur aut approbat, quoquo modo, sed vetat & punit. Sic ait scriptura de Christo, sciebat ab initio qui essent credentes. Et Deus loquitur ad Moysen, Scio quod non dimittet vos Pharaon. Hic utrumque bonum & malum scit Deus. Hoc autem simplici notitia scit: illud autem non solum scit, sed & probat, & juvat.

122. Cum ergo dicitur: Oportet impleri scripturam de Iuda: vel quod idem est: Necessesse est illa fieri, quae Deus praescivit & praedixit: Accurate etiam atque, etiam videndum est, quo referatur vocabulum Necessitatis. Nempe illud ibi non refertur ad res quae sunt, & contingenter fiunt, sed ad praescientiam DEI, quam necesse est infallibiliter omnia praescire. Rectissime enim dici potest: Necessesse est Deum certo & infallibiliter praescire, quae homines ex libero arbitrio, voluntarie & contingenter sunt facturi. Adeoque vocabulum necesse, non notat causam efficientem illorum, quae sunt, in rebus, sed in Deo notat illud requisitum sine quo Deus non potest esse Deus, & respicit ad scientiam in Deo, tanquam in Deo necessariam, sine qua Deus non est.

non esset Deus. Non autem respicit ad illam, tanquam ad causam antecedentem, quâ impebantur alij ad peccandum.

123. Hæc jam ad lapsum Adami applicari possunt: Necessarium est Deum illud infallibiliter præscivisse, & non potuit illud aliter fieri, quàm Deus præscivit, quod Adam voluntariè, id est contingenter & minime necessariò erat factururus. Aliud enim præscit Deus, quod ipse decrevit facere, quod necessarium est antequam fiat. Aliud verò præscit, quod ex voluntate & contingenter futurum erat, & quod antequam fieret, erat contingens, postquam verò jam factum est, jam necessarium est ratione facti.

124. Absolutè enim necessarium est Deum omnia præscire, ejusq^{ue} scientiam esse infallibilem. Est enim actus purus, à quo omnis potentia, ut in Scholis loquuntur, excluditur. Nempe apud quem non est transmutatio, aut conversionis ullius obumbratio: Qui permanet, & idem est, & cujus anni non finiuntur. Qui Est, Et qui est Iehova: & non mutatur. Deus ergo, quia per omnia est immutabilis: certè etiam ejus intellectus & scientia est immutabilis, & nihil novi ipsi potest accidere. Cujus simplicissima infallibilis, & sibi semper similis manens scientia est uniformis, & nullius accidentis capax. Neq^{ue} enim est ulla res creata, quæ conspicua sit coram ipso, cujus oculis sunt omnia nuda & patentia: Sic ut ne passerulus quidem, imò ne de capite quidem pilus in terram cadat, qui Dei scientiam fefellerit.

Iacob. 1.
v. 17.
Psal. 102.
v. 27.
Exod. 3.
v. 14.
Mal. 3. v. 6.
Heb. 4. v. 13.

125. Interim hæc infallibilis Dei præscientia, in quantum notitia simplex est, manet in mente DEI, & extra ad res vel actiones creaturarum non egreditur. Et ob id rebus, quæ sunt nullam necessitatem infert. Dei enim præscientia præscit omnia ita, ut in suis causis futura sunt; necessaria in causis necessarijs à se ordinatis, contingentia in causis liberis & ex liberâ voluntate profectis. Cujus voluntatis actio cum peccat, Deus illam tantum sustentat, non autem adjuvat.

126. Sic, quod in se, & causâ suâ contingens erat, ut pote à liberrimâ voluntate Adami ortum; illud in quantum Dei scientia infallibilis jam intuebatur, aliter evenire non potuit quàm evenit. Necesse enim est Deum verum & infallibilem esse etiam in contingentibus & liberis. Cujus certam scientiam nulla res quantumvis vel contingentissima potest effugere.

127. Nempe Deus omnia quæ nobis præterita & futura sunt videt, ut nos videmus præsentia, & infinito intervallo adhuc plenius & perfectius. Hujus rei ex communi vitâ quaecumq^{ue} documentum possumus capere. Cum in præsentem video quemquam quidquam contingenter agere, illud contin-

gens in quantum in presenti fit jam verum est quod fiat, & nequit esse falsum; nequit aliter jam se habere quam habet. Et sic quod antequam fieret contingens erat, & potuisset non fieri, jam postquam factum est, est necessarium, nempe necessitate facti, in quantum quod verum est, est immutabile, & sic necessarium.

128. Eodem modo, cum quenquam liberè inambulantiem video, dicere possum: Necessè est illud verum esse, & illud fieri, quod video, in quantum visus meus rectus non potest falli. Hic vox necessè respicit certitudinem mei visus, non autem causam rei illius, quæ sit ex liberâ voluntate ambulantis, & est contingens ante quam fiat. Postquam verò jam fit, & facta est, jam est necessaria quatenus illud quod præsens est, necessè est, quia fit, & quod præteritum est necessè est quia factum est. Hæc autem veritas in re contingenti antequam fieret, nondum erat determinata. Et sic lapsus Adami etiam jam erat contingens, antequam fieret.

129. Atq; ita ne sic quidem, cum dicitur necessarium est illud quod Deus prævidit futurum esse, vel potius, quod videt Deus, cui omnia sunt præsentia, fieri, verum esse, ullam necessitatem Adami lapsui attulit. Hoc enim necessarium necessitate infallibilis præscientiæ Dei, & necessitate, ut vocant, facti. Quod idem est ac si dicerem: necessè est verum esse, quod Deus videt fieri: vel necessè est fieri, quod fit. Vbi vocabulum necessitatis, ut dixi non causam efficientem notat, sed potius factum siue effectum & veritatem certitudinem & immutabilitatem facti. Cumq; vox necessarium à plerisq; imprudenter loco causæ accipiatur, tutius Verum & Certum diceretur in hujusmodi locutionibus, ut supra monui.

130. In peccato ergo Adami, quod fuit contingens antequam fieret, postquam jam factum fuit infallibiliter verum, & certum est, & sic est necessarium. Et Deus hunc lapsum intuens vidit illum, sed non fecit. Hoc quomodo factum sit, quotidiano exemplo obvio conabor ostendere. Fingam me videre puerum, primulum ambulare discentiem, ex confidenti temeritate pedagogi sui manum excutere, & ad terram prolabi. Hic puer, antequam laberetur lapsus ejus minimè erat necessarius; sed contingens. Potuisset enim manum Pedagogi sui tenuisse & stare, si voluisset. At verò cum jam puer ille labitur, & ego in presenti labentem ipsum video, jam infallibiliter certum & verum est, eum labi, & quia verum est, est necessarium. Sic vidit & præscivit Deus lapsum Adæ.

131. Ut autem ego visu & inspectione meâ puerum ad lapsum non impello.

pello. Sed video illud tantum fieri, quod ex voluntate suo facit, nempe pu- Ioh. 12.
erum labentem, qui si staret, eum viderem stantem. Sic etiam Deus vidit 7. 39.
illum funestum Adæ lapsum. Cujus infallibilis præscientia si rebus præcitis
necessitatem efficacem importaret: jam etiam Deus omnia necessario age-
ret, & liberrimum agens esse desineret. Cum utiq; præsciat, quid facturus
sit. Vidit autem Deus ut videns, ut sciens: non ut caussans, cujus visio
fuit scientia sciens, non autem caussa impellens.

132. Idem judicandum est de prædictionibus DEI. Sic cum dicitur:
Propterea non poterant credere, quia Esaias illis prædixerat. Hic minimè
putandum est illos ob Esaiæ vitium impeditos fuisse quo minus crede-
rent. Sed non poterant credere, quia volebant, & præsciebat, & prædixerat
Esaias, illos nolle credere. Quasi dicat: Non poterant credere, quia illorum
voluntaria & sponte contracta incredulitas jam prædicta erat ab illo, qui
non poterat falli; qui illam præviderat, & præsciebat etiam, quod illos
vellet punire, ut deserere, & in suâ impietate permittere.

133. Necessarium ergo fuit Deum infallibiliter præscire, quæ Adam
voluntariè & contingenter erat facturus. Sed non necessarium erat
Adamum illud agere, quod contingenter & voluntariè acturus erat, & quod
non erat necessarium antequam fieret. Illa enim propriè loquendo necessa-
ria sunt, quæ antequam fiant, sunt necessaria, & quæ non nisi bona sunt, ut
supra ostendimus. Qui autem hic obijciunt, Absurdum videri, contingentis
rei eventum causam esse æternæ Dei præscientiæ: illi ignorant illa, quæ nobis
præterita & futura sunt, Deo esse fixa & præsentia. Et ratione scientiæ Dei
jam verum & certum esse, etiam in illis contingentibus, quorum veritas no-
bâ nondum est determinata.

134. Lapsus ergo est Adam contingenter, quia voluntariè lapsus est.
Voluntas autem antequam egit & ante lapsum, potuit agere, & potuit non
agere, & est mater quodammodo contingentis, & excludit omnem necessita-
tem cogentem. Hujus ergo motus & inclinatio antequam moveretur, erat
contingens, postquam verò jam mouetur & mota est, jam est necessaria. Ut
qui se occidit, antequam violentas sibi manus inferat, ad utrumq; contrari-
um, ad mortem & vitam liberè se applicare potest, & potest vel hanc retine-
re, vel illam sibi consciscere. Postquam verò se occidit, jam viuendi liber-
tatem perdidit, & mortis servitute & necessitate constrictus & vinctus est,
& necessariò jam mortuus jacet. Quod enim poterat non fieri, cum non-
dum factum esset, illud ex quo jam factum est, non potest mutari, & infe-
ctum fieri.

135. Præcivit ergo Deus Adamum lapsurum, sed tanquam per scientiam & cognitionem lapsus, non autem tanquam per efficientem causam. Aliud enim est scire aliquem peccaturum vel peccare; aliud verò est impulsisse ad peccandum. Ceterum Deus suâ præscientiâ non magis lapsus causa in Adamo fuit, quàm medicus causa mortis est in egroto, quem præcivit & videt intemperantiâ suâ sibi non temperare. Quod si præscientia DEI efficeret illa mala, quæ præcivit, tum non aliorum, sed sua peccata præcivret Deus, quæ per scientiam suam tanquam per efficientem peccatorum causam operaretur.

136. Cum ergo dicitur: Necesse fuit Adamum labi, quia Deus prævidit: Sciendum est in hoc enunciato agi de necessitate divini intellectus, de quâ neq; questio, neq; dubitatio est. Rursus cum dicitur: necesse est Adamum peccasse, ex quo peccavit: De hoc etiam nulla est dubitatio, quatenus verum & necessarium illud est, quod factum est. Sed dicitur & queritur de necessitate, quæ tanquam causa effecerit Adamum peccantem, quæ causa illum impulerit, & quâ Adamum impulsus labi oportuerit. Qualem nullam prorsus agnoscimus.

137. Videamus jam porro, an ab ullo decreto DEI lapsus ille Adamæ efficaciter procuratus sit, vel contigerit. Neque enim desunt qui non sine atroci blasphemâ efficax DEI decretum causam lapsus constituant.

138. Decretum DEI efficax est in illis, quæ Deus efficaciter operari & efficere decrevit, quale est, quod ab æterno decrevit opera sua efficere & operari in mundo & genere humano creando, conservando, & reformando. Et decretum hoc DEI efficax se potissimum exserit vel in generali & universali illâ actione, cum omnia quæ creavit conservare & gubernare decrevit; Et in speciali, quando missa filio per gratiam & spiritum sanctum fidem & salutem operari decrevit.

139. Jam verò an Adam efficaci decreto Dei defecerit & lapsus sit, absurdè prorsus queritur. Sunt enim efficaci decreti DEI opera omnia effectus, & minimè defectus. Per effectus intelligo omnia DEI opera, quæ Deus efficaci sua omnipotentia ex nihilo in esse creavit. Et quemadmodum lux non potest esse efficax causa caliginis: Est enim caligo defectus lucis. Sic efficax DEI decretum nequit causa esse, ut Adam à Deo defecerit.

140. Sed instant & dicunt: Si non effecit Deus lapsum illum Adamæ decreto suo efficaci: Saltem negari non potest quod permisit, & quidem permisit volens. Ceterum cur volens permisit, jam supra dictum est.

Permi-

Permisit, quia peccatum & malum erat, quod si bonum fuisset, ipse illud fecisset: Volens autem permisit, nempe volens bonum illud, quod ex malo illo decreverat elicere. Hoc enim bonum causa illa fuit, cur malum quod poterat non inhibuerit.

141. Cum autem tria Deus ab aeterno decreverit; Opera sua efficere & operari, quae omnia bona sunt; Et bona precipere; Et mala prohibere, sed quadam permittere: De priori solo decretum efficax dici posse ostensum est supra. Ut autem praescientia non fuit causa lapsus: ita neq. permissio. Quomodo autem permissio causa esse possit illius, quod permittit. Permittens ab illo quod permittit, & cui permittit prorsus discernitur. Alius est qui permittit; alius est, qui agit quod permissum est. Quod si quis est causa illius quod permittit, cur non potius agere dicitur, quam permittere?

142. At regerunt, Deum injuste permisisse, quod tanquam malum debuerit impedire. Imo verò Deus non injuste illum permisit labi & peccare, quem vetuerat peccare, & qui potuisset non peccare. Permisit autem ideo, quia bonitatem, misericordiam, & justitiam suam in lapsu, & lapsi posteris poterat ostendere.

143. Causa ergo lapsus Adami fuit non extra Adamum in permittente Deo: Sed in voluntate Adami cui labi permissum fuit. Nam & Diabolus ipse licet causa adjuvans & suadens peccati fuerit: tamen non ille proprie, sed Adami voluntas vera, propria, genuina, & proxima causa lapsus fuit. Lapsus enim ille dicitur & est Adami peccatum & defectus, non Diaboli: Quod si ne Diabolus quidem, qui suasit peccatum, rectè dici potest efficiens causa peccati Adami: Quomodo Deus illius causa efficiens dici jure poterit, qui tantum permisit quod alius egit? (& generaliter permittere significat non agere) causa autem lapsus Adami non in permittendo, sed in agendo statuitur; Imò qui viris Adamo suffecerat, quibus se à peccato abstinere potuisset; Imò verò qui interdixit?

144. Et sic decretum Dei à causâ lapsus Adami penitus absolvitur. Cum enim Deus decreverit vel ipse agere, vel alijs precipere, quid debeant agere, vel deniq. permittere quae neq. ipse agat, neq. alijs agenda precipiat: Quidquid Deus sic decrevit, neuiquam ullâ tenus accusari potest.

145. Relinquitur ergo quod propria & vera causa lapsus Adami fuerit nulla externa causa quoquo modo ipsum cogens: Sed interna Adami voluntas, (in qua est omnis conditio & ratio boni vel mali moralis, omnis re-
ctè facti & peccati) Quae ante lapsum nulla necessitate, sed purâ libertate fere-

ferebatur. Alioqui enim non peccasset Adam. Si enim necessitate coactus peccasset & ipse voluntate sua cogenti non accessisset, non ille qui coactus esset, peccator esset, sed qui impositâ necessitate coëgisset. Peccati enim hujus illa perpetua est conditio ut à voluntate proficiatur. Et hoc adeo verum est, ut post lapsum etiam omnia peccata sint voluntaria, ipsum etiam peccatum originis, in quantum illud vitium primavâ voluntatis humana origine contractum est, & omnes in Adamo liberâ voluntate peccarunt.

146. Voluntas autem, in quantum est voluntas, omnem necessitatem cogentem excludit, quippe qua cogi non potest ab ullo externo, sed à se impulsa ipsa agit, & liberè ac contingenter agit. Qui autem cogitur, ille non agit, sed patitur. Recte autem facta, & peccata non in patiendo sed agendo consistunt. Qui autem patitur & cogitur, peccare jure dici non potest, nisi voluntate suâ cogenti accesserit.

Gen. 1.
v. 26.
Gen. 2. v. 9.
Gen. 3. v. 8.
Eccel. 7.
v. 30.
Sir. 15. v. 14.
Rom. 5.
v. 19.

147. Adeoq; nihil fuit quod voluntatem Adami ulla necessitate ad peccatum potuerit cogere. Nam in voluntatem non cadit coactionis necessitas. Deus est agens liberrimum, ad cujus imaginem creatus erat, & jussus erat ne arborem scientiæ boni & mali tangeret, quod præceptum fuisset vanum si libera voluntate obedire ante lapsum non potuisset. (Post lapsum verò ratio legis longè alia est, ut scilicet dum legi obedire non possumus, inter alia intelligamus, quid in Adami lapsum perdiderimus) Quod si necessitate peccavit Adam, cur conscientia illum remordet? qua nihil aliud indicat, quam non debuisse illud fieri, quod factum est. Quod autem fieri non debuit, potuisset non fieri. Cur autem à conspectu Dei se occultat? imò cur Deus illum objurgat? imò verò cur illum punit? Cur non ait Adam, quare tu me talem creasti? cur me coëgisti? Suâ ergo conscientia convincitur, quod volens peccaverit, & potuisset non peccare.

148. Testatur idem Ecclesiastes cum ait, fecit Deus hominem rectum: Et Ecclesiasticus: Permisit ipsum suo consilio, Si volueris mandata conservare, conservabunt te. Et Apostolus primum peccatum vocat Inobedientiam, qua voluntatem omnino præsupponit, & non potest nisi in voluntatem cadere.

149. Ceterum quemadmodum de contingentibus supra dictum, ut illa que non fuerunt necessaria antequam fierent, illa postquam jam facta sunt, sunt necessaria, quia sunt verè facta: Ita Adam qui ante lapsum & peccatum nullâ necessitate ad peccandum obligabatur; postquam lapsus est in peccatum jam necessariò peccator est, & semetipsum & omnes posteros in in-
evita-

inevitabilem peccandi necessitatem precipitavit. Qui enim ante lapsum liber erat, ille postquam se in peccati vincula & carcerem precipitavit, non amplius est liber, sed peccati servus & quasi necessarius.

150. Et libera quidem Adami voluntas ante lapsum liberrimè ad utrumvis bonum & malum se poterat inclinare. Cujus voluntatis usus dum adhuc erat in potentiâ ante actum erat contingens & minimè necessarius. Voluntas enim ante lapsum libera erat: Et libertas excludit omnem necessitatem. Postquam verò liberè, contingenter, & voluntariè in defectu actum jam irruit, jamq; è potentiâ in plenum actum transijt, jam non amplius est libera, quando actu jam serva, & peccati servitute, & peccandi necessitate tenetur. Et in hanc necessitatem peccandi; hoc est peccati servitutem sine ulla necessitate undecumq; ipsi imposita sponte suâ ruit. Postquam enim peccavit, jam verum est, quod peccaverit, & sic necessarium. In quantum quod verum est necessarium est, hoc est quod factum est, non redditur infectum.

151. Et hic vocabulum necessitatis improprie sumitur. Proprie enim loquendo illud est necessarium, quod per suas causas ordinariè antequam fiat non potest non fieri. Improperie verò quando, quod antequam fieret, cum adhuc in potentia esset, erat contingens: postquam vero jam factum est, & è potentiâ in actum eductum, jam est necessarium, quia jam est.

152. Cum Augustinus inquit, quod Adam sibi & suis per lapsum ex libertate fecerit necessitatem. Item: cum ait: Postquam liberâ voluntate peccavit Adam, nos in necessitatem precipitati sumus. Idem cum inquit: Fateretur Apostolus se & omnes sanctos inevitabili hujus peccati necessitate confictos videre aliam legem in membris suis, &c. Notandum est vocem Necessitatis hic notare non causam efficientem, sed effectum, nempe peccatores. Qui enim peccator est factus, ille necessario peccator est, & in quantum talis est necessario peccat. Qui enim per liberam Adami voluntatem tanquam causam efficientem peccatorum, peccatores facti sunt, illi in quantum tales sunt facti, (tanquam effecta) non possunt non tales esse, & peccare.

153. Et quia voluntas post amissam libertatem serva facta est, non amplius est libera. Et voluntas quidem est, etiam post lapsum: Sed est serva voluntas, & quidem serva peccati, ad quod perpetrandum prorsus est libera, & voluntaria. Neque enim cogitur & impellitur invita ad peccandum, cum nondum renata est, sed ultero & libenter peccat, & suâ servitute & miseriam delectatur, & in quantum in peccati necessitatem, & peccandi servi-

E

tutem

De perfectione Iustitiæ, contra Fortuna: dissertatione 2. Rom. 7. v. 23.

tatem se coniecit, non potest non peccare. Et sic per lapsum corruptus, & non renatus ne unus quidem bonum potest facere. Nempe ubi peccatum originis, prava concupiscentia & caro nullum opus nisi carnis operatur. Et cum de hac servitute & captivitate etiam renati conquerantur, rectè utiq; dicimus, quod in non renatis, qui Spiritu Dei non reguntur illa interior innata pravitas necessario erumpat in peccata actualia exteriora. Vnde non renati etiam cum externam disciplinam præstant hoc modo necessario semper peccant. Quidquid verò non est ex fide peccatum est.

1. Joh. 2.
v. 16.
2. Cor. 11.
v. 5.

Iacob. 1.
v. 14.
2. Cor. 4.
v. 4.
Rom. 7.
v. 19.

Ier. 2. v.
27. & 32.
v. 33.
Esaïa. 59.
v. 12. 13.
Rom. 5.
v. 12.

154. Et sic etiam post lapsum extra voluntatem hominis peccati causa poni non debet. Vbi prava voluntas Diabolo ultro consenit, ejus concupiscentia non est ex Patre, sed ex mundo, & à patre tenebrarum; in quantum in Adamo omnes à Diabolo seducti sumus, & indies à Diabolo ad malum mille modis sollicitamur, qui sicut Evam quotidie multos seducit, occasionem peccandi suggerens & instigans. Vbi Diabolus indirectè & extrinsecè impellit homines ad mala, & est peccati causa remotior & externa: Ceterum immediata, proxima, interna, & propria causa est voluntas humana, & prava concupiscentia cujusq;, Diaboli præstigij fascinata, que Diabolo ultro accedit, ejusq; voluntaria serva est. Vsq; adeo, ut ne post lapsum quidem peccatum in non renatis dici debeat, nisi voluntarium. Renati enim cum Paulò demum possunt dicere: Non quod volo bonum, hoc facio, sed malum, quod nolo, hoc ago.

155. Est autem peccatum à voluntate humana, cum se ultro è Deo avertit. Vnde Deus apud Prophetam: Obvertentur mihi tergum & non faciem. Et ipsi peccatores: Aversi sumus, ne iremur post tergum Domini Dei nostri. Et sic in Adamo à Deo omnes averse sumus, in quo omnes peccavimus, & Deum deseruimus.

156. Non autem solum à naturâ filij sumus iræ, & à Deo averse, verum etiam actualibus peccatis porro Deum relinquimus & deseruimus, & spiritum sanctum excutimus, & Deus desertus, vicissim desertores deserit & non juvat: Quod cum fiat sponte suâ succedit defectus ille peccati. Nec ulla causa efficiens ibi querenda est defectus illius: Sed potius causa deficiens, in liberâ voluntate Diaboli & impiorum, qui à Deo defecerunt, qui nisi desertus neminem deserit.

157. Quemadmodum autem cum quis se infra terram proripit, & solem & lucem fugit; in illum sponte ingruunt tenebræ, quarum causa est non lux aut sol, qui deseritur, sed homo qui lucem deserit: Sic peccati causa est, non

est, non Deus qui deseritur, sed homo qui Deum in Adamo deseruit, & actualibus suis peccatis indies deserit sapius.

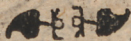
158. Et in Adami quidam primo peccato, cum inscio & invito Deo nihil possit fieri, concedimus praescientiam & permissionem DEI concurrere, sed non ut causas. Et ut tandem concludamus: Scivit Deus hominem lapsurum. Nam si quid Deum fugeret non esset Deus, quia non esset omniscius. Quod enim inferitur, necessarium illa fieri qua Deus praescivit: non de necessitate causa dicitur, sed tantum effecti, & nihil aliud dicitur, quam illa qua facta sunt & fiunt, verè & infallibiliter esse.

159. Quod regeatur, quod Deus volens permiserit malum quod praesciverit, Respondet Augustinus: Pravidisse Deum, quid mali essent facturi homines. Pravidisse etiam quid boni de malis ipsorum factis esset factururus. Et hoc bonum eausa est cur mala permittat. Sed potuit Deus malum illud impedire? Omnino & prorsus potuit. Sed & debuit impedire. Si debuisset, omnino fecisset Deus, qui quidquid debuit, praestitit perfectissime. Imò verò Deus hoc impedijt, non solum diserto suo mandato, sed etiam facultate Adami concessa, qua potuisset & debuisset perpetuo stare, & nunquam labi; & quali etiamnum stant angeli, qui originem suam seruarunt, & in veritate persisterunt.

160. Sed pergit impietas: Atqui non solum permisit, & non impedijt, sed etiam decrevit Adami lapsum, & Adamum destituit? Hoc vero constantissime pernegamus. Neque enim Deus Adamum deseruit, sed ab illo fuit desertus. Decrevit autem Deus Adami lapsum permittere, propter bonum illud quod elicere inde decreveret. Non autem decreverat decreto effiaci, ut labentem ipsum faceret, qui non nisi à Deo erectus stare poterat. Eadem impietate angeli lapsi Diaboli dicere possent, Deum illorum lapsum decrevisse. Quem profecto in angelis lapsis non magis decrevit, quam in angelis non lapsis. Nempe initio angeli lapsi in eadem virtute & veritate conditi fuerunt, in qua sancti angeli, qui illa virtute in veritate confirmati stant, & aeternum stabunt.

Deo soli sapienti, & uni, qui solus bonus est, & causa omnis boni in mundo, & qui malum nec dat nec habet, nec facit, nec facere potest,
sit laus & gloria in aeterna saeculorum saecula,

A M E N.

Augustinus Tractatu 53. in Iohannem.

NON propterea quenquam Deus ad peccandum cogit, quia futura hominum peccata jam novit. Ipsorum enim præscivit peccata, non sua.

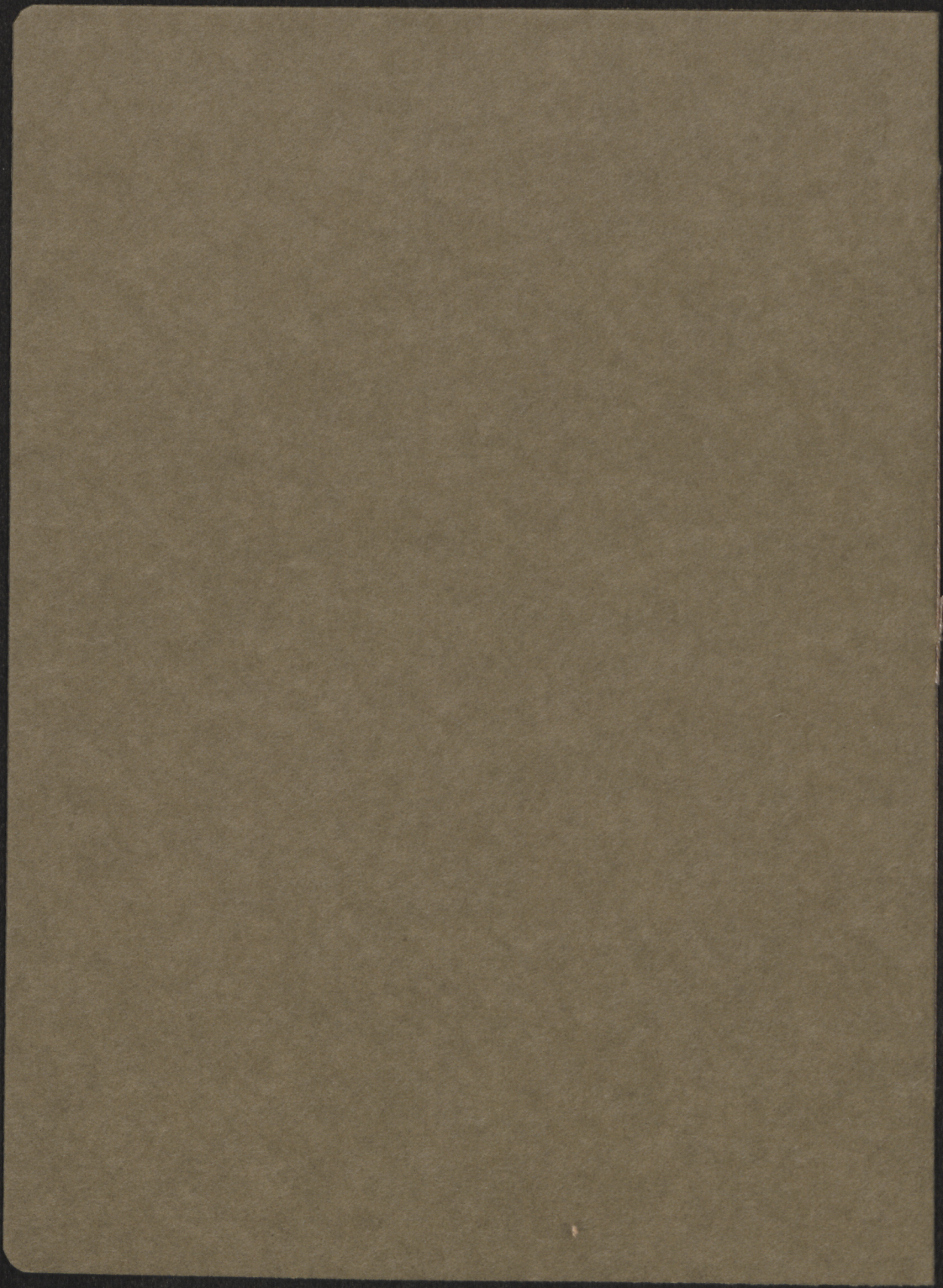
Prosper ad cap. II. Gallorum.

Voluntas Dei nunquam vult, nisi bona. Præscientia autem Dei, & bona noscit, & mala. Sed bona aut ipse facit, aut ut nos faciamus impulit. Mala autem, quæ omnino ipse non facit, nec fieri suavit, nec impulit.

Chrysostomus Homil. 23. in Genes. 2.

Satius esset sexcenties defodi, quàm Deum mali auctorem dicere.

per exceperim, neq³ quidquam
esse voluerim, quod verbo Dⁱ
DEi Ecclesia aut repugnet, et
petens candidè mihi impertir
rectius illis noverit, promi
promptum fore ad monendum
tandum. Iam vero ecquid
qui hanc meam petitionem
libello illo meo legere & poter
illud prastiterit, quod sibi à m
me candidè, amicè, & Chr
Vos reverendi & prastantiss
Ecclesie sue prafecit, astima
inter nos equi iudices & arbi
censuræ, iudicio & arbitrio,
rentià me & omnia mea subij
me ut Paulus iubet *μὴ ὡς ἐχθ
ὡς ἀδελφῶν, non ut inimicum
trem admonete, quod quo q
& candidius, eò mihi fuerit
tur, quisquis mei periculum
bino nihil gratis unquam
moneri & erudiri. Et hac
lit, ut hanc meam de caus*

ut ratum
rosancta
nsentiat:
nam quid
inem tam
ne ad mu-
us meus,
tionem in
bat, mihi
visset, &
nonuerit,
uos Deus
ate. Vos
quorum,
est reve-
nitto. Vos
dà veterate
d ut fra-
it liberius
t experie-
uerit, Lu-
am à bonis
ussa impu-
tractatio-
nem

the scale towards document